

עם "הפדנוג":	תנאי החתימה:
באוסטריה-אונגריה:	באוסטריה-אונגריה:
לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה: 3.90 קראנען.	לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.
ברוסיה:	ברוסיה:
לשנה: 6 רויב, לחצי שנה: 3 רויב, לרבע שנה: 1.50.	לשנה: 4 רויב, לחצי שנה: 2 רויב, לרבע שנה: 1 רויב.
בשאר ארצות:	בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פֿרנק, בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.	באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק, מחיר כל נומר 10 קאפ, 25 העללער.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פֿטיט 38 ה' 15 ק'.	

Krakau, 26 November (13 November) 1902.

גליון ב-ג.

קרקו, יום ד', כ"ז חשוון תרס"ג.

הזין: הכדור, כדורי (שיר ילדים), י. אפשטיין — העורב (אגדה), ישראל שף, — הגבור הקטן (ספור, המשך), אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ, — קין אחרי הרגו את הבל אחיו (ציור), ג. דורה, — עצי גפר (ציור), — עלה זית ופריו (ציור), — מעשי הרוח (שיר), שמואל בן-ציון, — הרי אררט (ציור), — משה ויהודית מונטיפיורי (תולדה עם ציורים, המשך), יגאל הכרמלי, — הראש והמגבעת (בדיחה), שלום הכהן חריף, — החתול והתיש (אגדה, סוף), יהודה שטיינברג, — אבני גיר (מאמר מדעי), אביאסף, — יתומים (ספור), שלום אש, — חרשות, — יריעות שונות, — השערה נכונה (ציור הומרי), י. פפרמן, — חליפות מכתבים בין קוראי "העולם קטן", — מודעות.

הבדור, בדורי!

שֶׁעַר אֵין לָהּ

חֶזֶק אֶתָּה;

פֶּתַח אֵין לָהּ

אֲמוֹנִים (3) אֶתָּה.

הבדור, בדורי!

עֶבֶה אֶתָּה

כִּךְ וְקַל אֶתָּה;

לֶךְ עוֹר כְּלִי גוֹף,

כַּצֶּפֶר תַּעֲוֶה.

הבדור, בדורי

אֶפֶר (2) אֶתָּה

עָגַל אֶתָּה;

רַק וְנִפְוֹת,

מֵלֵא רוּחַ.

(1) בילדים שרים ומראים על תכונות הבדור ועושים את כל הפעולות אשר עליהן ידברו. (2) עין אפר. (3) סגור, מכסה.

הבדור, בדורי!	תשוב אלי;	שלש וארבע
אלהא	ואקבלך —	הלוך ונמר.
תקמן, תשח;	תמלא כפי.	הבדור, בדורי!
אך ארקה.	הבדור, בדורי!	כבר נעמתי.
חיש תתנפח.	כי ארמך ⁽¹⁾ —	לא תוכל קום;
הבדור, בדורי!	טה, טה! — תנמו ⁽²⁾ ;	הנה עוף.
חלך תחלך	ויברךמך —	לא תוסף רום.
כלא רגלים!	טי, טי! — תנתר ⁽³⁾ .	הבדור, בדורי!
עופך תעופך	הבדור, בדורי!	עתה בלא כח
כלא כנפים.	אחת, שמים	תתגלגל אט.
הבדור, בדורי!	נפול ונמו;	ועוד במנוח
בי אורקה.		תתנדר קט ⁽⁴⁾ .

י. אישטין.

(1) אשליבך, אורקה. (2) תנתק בכלל מעל דארץ ותחרומם. (3) תפון, תדלני. (4) מעט.

ה ע ר ב.

(אגדה).

והנמים ימי קיץ האחרונים.
השמש יצא על הארץ ויקומו כל חסיה וכל הבהמה
כל העוף לעבד את עבודתם.
ונקם גם העורב ויצא הנה לשיר את שירתו.
והעורב הנה בימים הראשונים ראש משוררי הן;
קולו הערב הולך מקצה העולם ועד קצהו ודקול ומרתו
נאספו להקות, להקות צפרים ותשרנה גם הנה וימלא הן
נגינה וזמר.
וישמעו התפוחים אשר בן את קול העורב הנעים,
ויתאדמו מרוב ענג.
וירא העורב את פני התפוחים האדמים וידע כי
לשמע ומרתו הערבה התאדמו ויצהל וירגן עור.
ויקבל אשר הוסיף לצהל ולרגן, בן הזהירו כנפיו
הלבנות בשלג וכן הכהיק ראשו העתקה⁽¹⁾ נוצות והב, ניהו
כלו מחמדים.
והתפוחים ידעו כי מתענג העורב על אדם פניהם,
ויצהלו גם הם ופניהם הוסיפו להתאדום, ויפיצו ריח נעים
עד מאד.
ויגע ריח התפוחים באף בני האדם ויבא גם ומרת
העורב אל אניהם, ויבאו הנה.
(1) המכסה.

וכראות האדם את פני התפוחים הצהלים ויבשמעו
את קול העורב הלוקח נפשות ויצהלו פניו גם הוא.
והעורב ראה את פני האדם הצהלים וישמח שמחה
רבה, כי אמר העורב אל לבו: אין זאת, כי בא האדם אל
תנן לשיר גם הוא את שירתו אתי יחד.
ויסוף העורב לומר ולסלסל וינקרא: מייב — מייב —
מייב! מייב — מייב — מייב! ראמר: אך טוב, אך טוב
הוא האדם.
ובני האדם ראו את התפוחים, כי נחמדים הם לטראה
וכי תאנה הם לעינים ויחמרו אותם בלבם.
ויפתחו בני האדם את פיהם לזכר את דבריהם.
ויאמר העורב: הנה פותחים בני האדם את פיהם
לומר אתי יחד, וינסף להצהיל להם קולו ויפרש את כנפיו
הלבנות למולם, נמו את ראשו העתקה והב אל פניהם
וינסף לומר בקל פחו:
— מייב — מייב — מייב! מייב — מייב — מייב!
ראמר: אך טוב, אך טוב הוא האדם.
ויקבל אשר הוסיף העורב לומר ולצהל את האדם,
בן הולך קולו הולך והולך הולך ונעים.
ובני האדם אמרו איש אל רעהו:

ומאז לא יסף עוד העורב לומר: טיוב-טיוב-טיוב!
טיוב - טיוב - טיוב! כי אם: קרע-קרע - קרע! קרע -
קרע - קרע!

ונשעב ויגזן מלא תמיד את רוח העורב וקנפיו הלכנות
בשקל הפכו שחור, וראשו הנחפה נהב הנה למראה האפר,
והאכל העורב כל הימים.

ומאז שנא ישנא האדם את העורב הצורם באוזניו
תמיד: קרע - קרע - קרע! קרע! קרע - קרע - קרע! לאמר:
רק רע, רק רע הוא האדם.

והעורב גם הוא שנא ישנא את בני האדם וברוח
יברח מפניהם אל שדה בקברות, ואל כל מקום אשר יש
פגרי האדם והסמיה קבורים ויצרה בקול מר: קרע - קרע -
קרע! קרע! קרע! קרע! קרע!

ישראל יפה.

-- הנה הבשילו התפוחים, הבה נשלה את ירינו
ונקטפם.

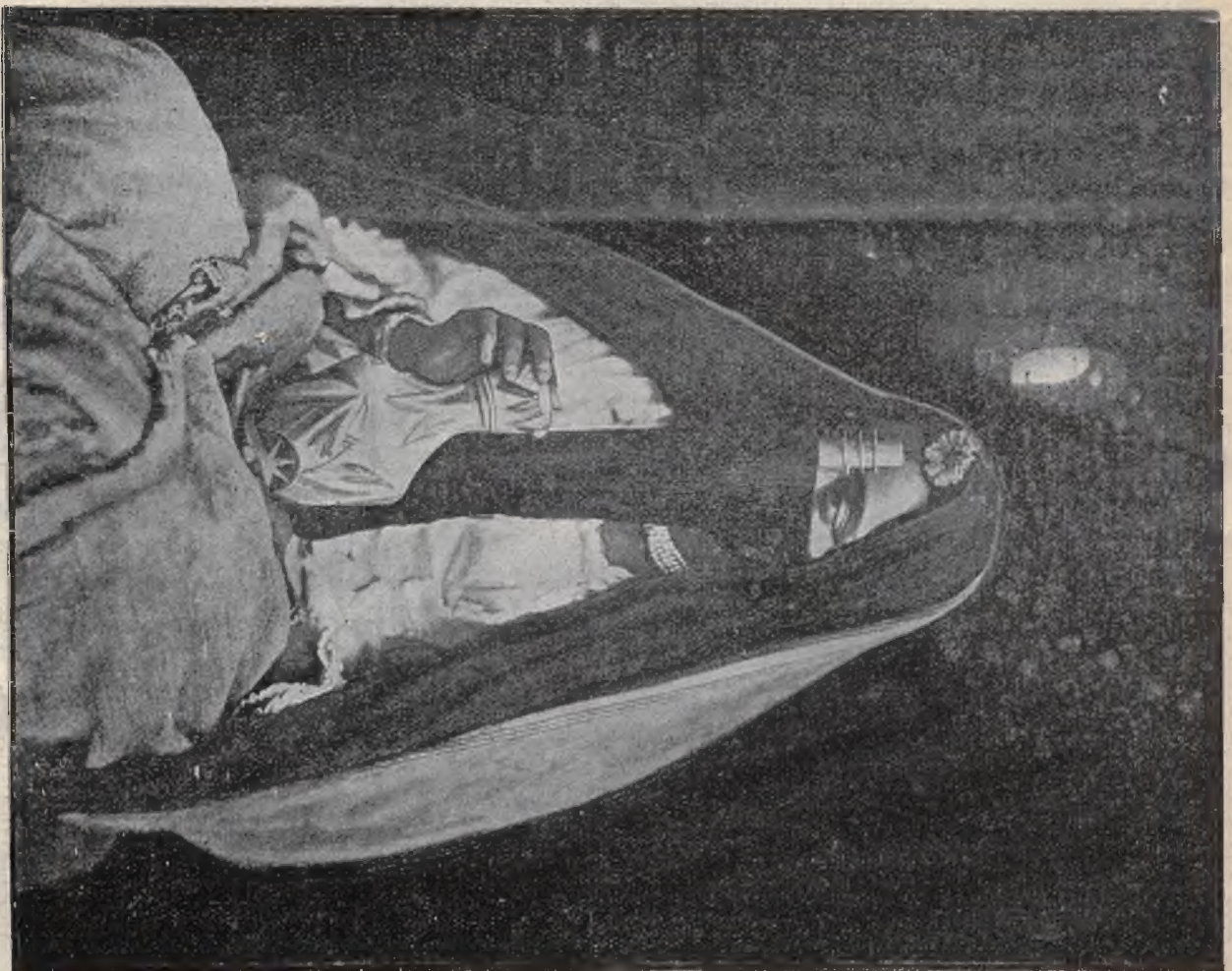
נישמע העורב את דברי האדם ולא יסף לומר עוד.

נישלחו בני האדם את ידיהם ונקטפו את התפוחים
בלי המלה.

ניבט העורב בפני האדם, ונרא והנה סרה רוחו
הצויה מעל פניו, ורק רוח מחבל ומשחית שוכן על פניו.

ונקצף העורב קצף רב, ולא יסף עוד לומר ויצרח
בחמה עזה:

קרע - קרע - קרע! קרע! קרע - קרע - קרע! לאמר:
רק רע, רק רע הוא האדם.

אשה ערבית בארץ ישראל.

הגבור הקטן.

(ספור מהי ילדי ישראל בראשית המאה הזאת למספרנו).

(המשיך)

בית הורינו. נחפצנו מאד לרעת מה ידרש מהם השור בעד הטובה הגדולה הזאת ויהיו נכונים לעשות כל פקדוננו.

— לכן — הוסיף החיל הצעיר אחרי דמיה ארבה בהתבוננו אל הרשם החזק אשר עשה על קהל שומעיו — לכן כל נער החפץ בחיים טובים ומהר לעשות את חפץ השור וקרב אל האש והשליף שמה איש את סדורו, תפלו ויציותיו ושאר הפארטות אשר הבאתם עמכם, כי אף בערי היהודים וקבתי מרשיהם יחשבו להפצים קדושים, כי ככלים הם היהודים ולטמא קדוש וקראו, אבל פה אין לכם חפץ בהם, כי פה תשכילו כמוני לרעת את הקדוש והטוב באמת...

הנערים התפלאו מאד בשמעם את הדברים האלה וביטו אל המדבר בתמהון ופחד; כי איך יאמר איש אשר אינו משגע לרעהו: השליף את הסדור והציות אל האש? הנעשה בדבר הזה בישראל? ונשמרו הנערים בלי נוע ויחזו את תרמיליהם בחזקה, כל אחד מהם וזכר את סדורו הקטן ויזכר בעיניו כאשר תיקר נפש תלד בעיני אמו. לו אמר להם להשליף את נפשם אל המוקד, כי אז לא היה הדבר לפלא בעיניהם; כי עוד בעת אשר הצתה האש עלה הרעיון על לבם, כי ישקופם באש חיים ויהיו נכונים לתת נפשם בעד אמונתם; אבל להשליף את הסדורים... חלילה! נשרף ברנע ואת סדורינו לא נשרף!

והוא החיל הצעיר, כי אין עזוהו מכל הנערים, ויקרא שנית קול גדול לאמר: כל נער אשר ישליף בראשונה סדורו באש, ינתן לו שעור-כסף ושרשרת לתשורה! אף הנערים עמדו בלי נוע בבראשונה, כאלו לא שמעו את דבריו, אז התאדמו פני שר הסדור ויקרא דברים אחרים בקול מושך, מהדברים ההם לא הבינו רק מלה אחת, אשר שמעוהו כבר פעמים רבות מפי שומריהם הסגלים כימי מקטם "שודר"; וברנע מהרו תילים אחרים אל הנערים ונקלו מהם את סדוריהם ויציותיהם, תפליהם וחמשיהם, וישליכום אל האש, ולא נשאו פנים גם לסדור הקטן של שמואל, אשר על גבו היה חרות שמו באותיות זהב ובתוכו

ניסעו הנערים ימים רבים, ארבה להם הדרך מאד; כל הפעמים והמגנות אשר נתנו האמות לבניהן, אכלו הדודים — שני הסגלים שומריהם, ולילדים נתנו אף לחם יבש ומים, אולם הדודים לא התנהגו עמם באכזריות, כי זכרו עוד את הפרטות אשר נתנו להם האמות, למען יחמלו על בניהן, ואולי לא הספיקה עבודת הצבא הארבה כחצי יוכל שנים לנרש מלבם כל רגש חמלה ורחמים.

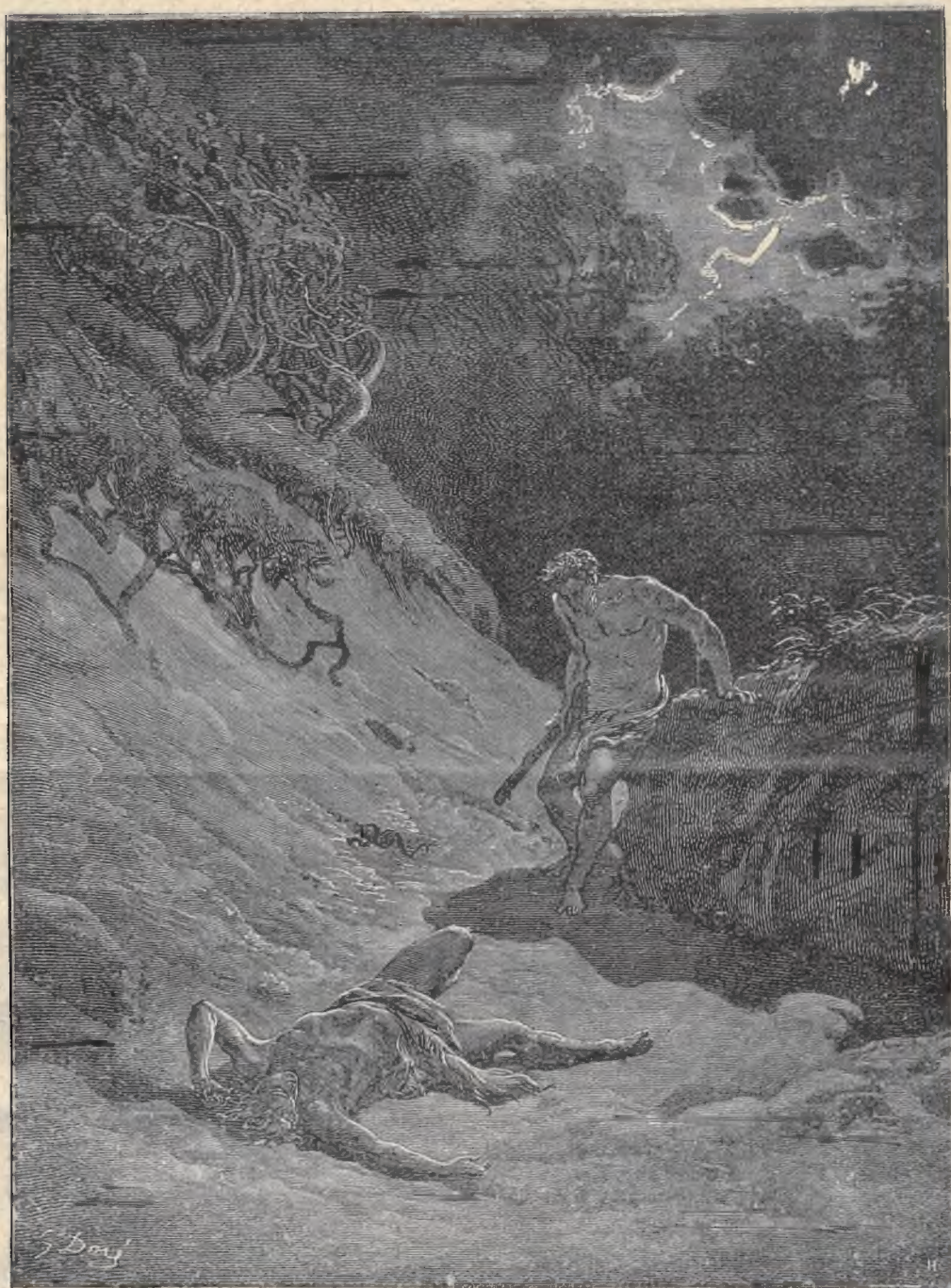
ויבאו הנערים אל עיר גדולה ויבאו אל חצר רחבת ידים, ויראו ורגוה שם עוד ילדים רבים, אשר נאספו שם מערים אחרות, ויבר כל אחד תרמילו הקטן עם שארית הטוב, אשר נתנו להם אמונתיהן, ואשר לא נולדו מהם הדודים בדרך, כי לא מצאו בהם חפץ: סדור, חמש חבילת ציות ולאחרים היו גם תפלין, שם עמדו עת רבה ונחשו ויחשדו מפחד, מקר ומרעב, כי כל היום הוא לא נתן להם אכל.

ואמר אשר כלו עיניהם מוחל (הופיע שר הסדור איש קומה עבה הכרש), פניו אדמים ושפמו אימה, ועל ידו חיל צבא לימים ופניו שוחקים, וביטו שניהם אל הנערים והחיל הצעיר דבר באנו שר הסדור דברים אחרים ושחוק אדיר נשמע בחצר, אז רמו לשני תילים ויבאו גורי עצים יבשים ויבעירו מדורה בתוך החצר, ויראו הנערים וימס לבם, כי אמרו כי בעבורם הבעירו את המדורה, ועוד מעט וישקופם באש חיים.

ונגש האיש הצעיר אל הילדים ויאמר בשפת זרנון: האדון שר הסדור חפץ להשיב לכם ונכון הוא לעשות עמכם חסד וטוב, אם אף תשמעו בקולו לכל אשר יצוה אתכם, גם אנכי הייתי נער קטן כמוכם, בעת אשר לקחתי מבית הורי לעבד בצבא והנה עתה גדלתי והייתי לאיש ומשרת בבורה נתנה על שכמי...

שמעו הנערים את דברי האיש הצעיר וירחב לבם, כי הקשיכו הפעם דברי חלקות בשפת אדם; ויאמרו: אין זאת כי אם ירחם שר הסדור עלינו והשיבנו אל ערינו ואל

ג. דורה: קין אֶתֵרִי הָרָגוּ אֶת הַכֵּל אֶחָיו.

כאשר פלו הנערים, אשר המירו את דתם, לאכל, צוה שר הנדוד ויביאו את הנערים קשי הערף אל חדר אחד, אשר ונה צר לפי מספר הכלואים. גם הפנור השק בו יתר מדי וינפר החם מאד, שם ישבו הנערים האמללים על הרצפה המקשה ברפש, כי כשלו רגליהם אחרי עמדם עת רבה ויאמרו לישן מעט. אולם השנה נדרה מעניהם, כי הציקם הרעב מאד ועד מהרה הנה הרעב לצמא עו אוכל קרב ולב.

ויראו הנערים והנה בפנה עומדת נזנית (1) גדולה ועל שוליה מעט מים כרוחים וכלי אין לשאב בו, נאשים ואובדי עצות עמדו על יד הנזנית ויתרפקו עליה וביטו אל תוכה בעינים כזות.

גדול היה מכאובם בעמדם רעבים מנדר לשלחן הערוה, ובראותם כי רעיהם אוכלים ממנו לשבע; אף המכאוב ההוא באין נחשב להם מול המכאוב הנורא אשר גבר בהם עתה, בהביטם אל המים אשר בניזית, כי כמו אש אוכלת בערה בקרבם ולשונם וכשה קעץ.

ושמואל הקטן גם הוא, עלה על הנזנית וביט אל תוכה רגעים אחדים וקרנע קפץ ויבא אל תוכה, אחריו אמרו עוד אחדים לקפץ, אף הוא הניאם מעשות כדבר הזה, בהבטיחו אותם כי הוא ישקה אותם לבדו וכל ירפשו את המים ברגליהם. וישאב שמואל מן המים בכובעו, ויתן לעומדים אל הנזנית מסביב, וישתו וישיבו את נפשם, ונהי אחרי שתותם דים, ויבקש שמואל לצאת מן הנזנית ולא יכל; כי בבואו אל הנזנית תמד את רגליו על החשוקים (2) הפוכים את הנזנית מחוץ, ובצאתו לא מצא במה לתמד את רגליו; והנזנית נבקה עד אשר אף בעמל רב השיג בגדיו את שפתיה וקירותיה חלקלקות, ויבקשו הנערים עצות להוציאו ולא מצאו, ויאמר שמואל: אמנם יש תחבולה להוציאני מן הנזנית, אף יראתי פן נגחם אחרי בן על מעשינו, ויפצרו בו הנערים להגיד להם את התחבולה, ויען שמואל ויאמר: התחבולה פשוטה היא ונקלה: לחבד את הנזנית על צדה, אולם אם נחפזנה וישפכו המים ממנה ואם נצמא עוד במה נשבר אז צמאנו? ויענו הנערים ויאמרו: אנחנו שתני בקר לרונה ולא נבקש עוד לשותות.

— אם בן — אמר שמואל — הפכו את הנזנית! אף נשתה עוד פלנו מן המים בטרם תשפכום, וישמעו הנערים לקולו וישתו עוד איש ביקלתו, ואחר אחוה כל הנערים בניזית, ויכול תרועת שמחה המורה ויהפכוה וישפכו המים על פני הסדר, ושמואל נפל מן הנזנית כלו טבול במים, וישחקו כל הנערים ויריעו, וישפכו כי רעבים הם וכי בקלא צר הם בלואים, וכעבר שעה ישנו כלם על הרצפה המגולה שנה מתוקה, וגם שמואל בתוכם בגדיו הרטבים...

היו דינים ותפלות רבות, אשר לא נראו בכל הסדורים הפשוטים.

כל הנערים נשאו קול בכי, וישפכו דמעות כמים; אף הנערה לא ככתה, והספרים עלו כלם בלהב השמימה, והנער שמואל ראה כאשר ננעה לשון האש בעלי סדורו תיפה ותלחך אותם מסביב, עד אשר הנה הנער לאמה והאותיות שמו לקן כנפים וכנפשות ובות התרוממו ותעופנה...

— סדורי וציציות! — קרא שמואל בבכי — עופו נא עופו אל אמי הטובה והנדרת לה, כי לא חללתי את הקדש; באישון עיני שמרתיכם ואף אנשים רשעים גזלו אתכם מדי, ובעלותכם השמימה וחפיתם לי עד אשר יקחני אלהים אליכם ואן תארגנה לי ציציותי בקרני שמש ואותיות סדורי תהרנה לי ככתב אלהים, אשר היה חרות על הלחות, סבו נא לי, סבו ולאסר אל תהיו!

האש בקנה, חפצי הקדש שרפו, נהיו לגל אפר, הילדים סבו את השרפה, וכלה נאנקו ושר הצבא ורעיו שחקו ונתלוצצו, ואחר צוה ויביאו את כלם אל חדר אחד רחב ימים; שם עמדו שלחנות ארבים ועליהם ענות סלת, נקניקים (3) בשר צלי ומעשן וריחם הטוב גרף בהזקה ויבא אל אף הילדים הרעבים, כי רעבים היו מאד, גרות רבים האירו את החדר.

ויעמידו אנשי החיל את הנערים בשורה, והאיש הצעיר נש אל היהם ויאמר: ראה ראיתי והנה קשי ערף אתם; דברתי אליכם בשם שר הנדוד, כי תשליכו את הסמרטוטים, אשר הבאתם עמכם ולא שמתם; אולם שר הנדוד חפץ עוד להיטיב לכם, ועל בן נבון הוא לסלח לכם על חטאתכם, אף היו אתם לבנים מקשיבים ואן יהיה הוא לכם לאב רחום, הנה עיניכם הרואות את כל הטוב הערוך פה על השלחן, כל אלה מוכנים למענכם, והנה כל נער אשר ישום עליו אות הצלב כאשר אני עושה לפניכם, וישב אל השלחן ואכל וישבע ממנו, המטעמים בכל אשר תאנה נפשו, והנער אשר לא ישמע לקולי, יובא אל בור פלא ויוסר על אולתו.

נערים אחדים לא יכלו עוד לעמד בגשיון, כי הציקם הרעב מאד, ונפשם פלטה בראותם את המטעמים אשר על השלחן, ונאותו לדברי המסית, ואחריו אשר שמו עליהם ביד רועדת את אות הצלב, מהרו אנשי החיל וישיבוהם אל השלחן, ושם ברכו בלחש את ברכת המוציא (4) ויאכלו, אף רב הנערים לא אבו למכר את דתם בלחם ויעמדו מנדר; ובעינים כלות הביטו אל המאכלים אשר הביאו רעיהם המאשרים אל פיהם ובעבונם גבל שבעות, ובכל זאת התנבחו על תאיתם וביטו בשאט נפש אל המסית, אשר לענ להם להרעיםם ולהגדיל עונותם.

(1) ברכשאות מכלאות בכשר, וואורסט.

(2) נזנית — כלי עץ גדול למים, (3) ריפעי.

ויעמדו אנשי הצבא את הנערים בשתי שורות
ויעזובו לעמד הכן ויתחזקו הנערים ויעמדו ובעבר חצי
שעה נגלה לפנייהם שר הנדוד והמסית ויפגעם לבב הנערים
ויתחדו וייראו להרים עיניהם.

ניקרא אליו המסית את אחד הנערים וישאלהו
בשחוק קל:

- האכלת מאימה בלילה?
- לא אכלתי — ענה הנער, ועיניו מלאו דמעה.
- ומים שתיתם — הוסיף המסית לשאל.
- שתינו. — ענה הנער.
- ומי השקה אתכם?
- שמואל.
- מי הוא שמואל?
- נראהו הנער את המשקה את שמואל.

(סוף ו'א)

אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ.

אם בחצות הלילה באה נבואת שמואל: נערים
אחרים התעוררו ויבקשו לשותות ולא מצאו ויתנו קולם
בבכי ויניקו שמואל לקור צעקהם ויבט אל כל סביביו
וירא והנה בפנת החדר במרד נקו מעט מים — וננס
לשאבם בידיו ולא יכל, כי לא עמקים היו. ויראו הצמאים
כי אברה תקנה מהם נוספו לבכות. ואחרים נפו לגעת
בשפתותיהם אל המים וילחכו. וניקח שמואל את בוקעו
ויטבילנו במים וימץ אל פי האחד וישב את נפשו ואחר אל
פי השני עד כלות המים מעל הרצפה. אשר למקוה
בשונם עד נכון היום.

אז נפתח חדר כללם ואיש צבא בא ויעזוב קצאת
החוצה. ויקומו רבים ואחרים שקבו עור. ויש האיש
אליהם ויעוררם ויקצו משנתם ויאנחו ויתחבכו מצדם
אל צדם ופניהם בערו כאש. ויתאמצו לקום על רגליהם
ולא יכלו. וירק איש הצבא וימללם באמם. ויפן ויצא עם
הנערים הפריאים החוצה.

עלה זית ופריו

עצי נפר

באביב מרחפת חיש אנה ואן.
מעירה ומעוררת כל ילדי הנון.
כל בור, כל יונק, כל שרביט ושנה
ינעו, ינער לקול עוף בנה.
יפשוט במחול אבריו הרבים
ונגד בגילת בנה עלים ירקרקים.
כי אם לא ינעו כה אנה ואן,
לא יוכלו יגדלו אל ילדי הנון.
הרוח, הרוח
לעולם לא תנוח.

שמואל בן-ציון.

ס. ז. ז. ז.

מעשי הרוח (*)

הרוח, הרוח
לעולם לא תנוח.
במקוץ נושבת היא אנה ואן.
רוחפה לפני שמש את בני העון.
למען תובלה מתבלת הרוח
לשלה גם ארצה קו וחר נחם;
ובאשר אף תצוץ (1) ולאשר תשלח קו—
פורס, שמח כל עמק ונב.

בסתיו אף סוערת היא אנה ואן.
קומפה העלים הנובלים שם בנן;
כי לו נשארו כה על שים ועץ.
איכבה יצמחה עלה עוד ונץ.
בבוא האביב, האביב הנעים,
לעמף בירקרק הדרו עפאים?

בחרף מתחוללה (2) אנה ואן.
נוערת השלג מעל שציין.
פן ירב השלג הנך ויכבד
על שיחי היער, על ענף ובה.
ואז ישברו ימותו יקפאו—
הרוח נושבת כם לילי אז ינעו.

(*) משירי Wolrad Eigenbrodt. (1) תביט. (2) סוערת בועס.

מִשָּׁה וַיְהוּדִית מוֹנִיפִיּוֹרִי.

ב.

אבותיהם ונעניעיהם אליה, גברו על כל המכשולים אשר נבנו להם בדרךם זו.

ביום הראשון לחדש מן תקפ"ה, הלך מוֹנִיפִיּוֹרִי ורעייתו אל בית-הקנסת להתפלל לה' ולבקש מאתו, כי יצליח את דרכם, במנהגם תמיד לפני צאתם לדרך רחוקה, ומבקשים לקח משה מאת גדולי המלוכה באנגליה אל שרי הצבא וצירי אנגליה היושבים במקומות מסעיו, למען אשר יהיו לו לעזר ולמחסה לכל תאנה אליו רעה.

בראשונה הלכו אל האי מלטה אשר לאנגליה; שר המבצר שם קבל אותם בכבוד וגם כל האנגלים היושבים שם נתנו להם כבוד ויקר. ואולם בכל הכבוד והתענוגים שעשו להם שם, לא ישבה מוֹנִיפִיּוֹרִי ורעייתו לצדם ולחתאבל ביום תשעה-באב ישתל בימי חיותם שם.

ביום המחרת נסעו באניה אנגלית עד אלפסנדריה של מצרים. משם הלכו לקאירה לראות את הפירמידים^א, ותקונסול האנגלי היושב שם הציג את מוֹנִיפִיּוֹרִי ורעייתו לפני מושל מצרים מחמד עלי הספה בהיכל גבורה, והספה קבל אותם בכבוד גדול ונדבר אתם טובות. מקאירה שבו לאלפסנדריה, אך לא יכלו לעשות את דרכם הלאה, כי מרד גדול פשט בכל ערי סוריה הקרובה למצרים, ובקומו עמו, אשר בארץ ישראל, פרצה מחלת הדבר, וישבו באלפסנדריה עד אחרי הספות. ואף כי הארץ לא שקטה גם אז, וגם חולים היו ישניהם משני האקלים, בכל זאת החליטו ללכת ליפו ולירושלים מיאצת נפשם.

בנספח^ב נפשי לצאת ממצרים עוד יותר מאשר נכספו אבותינו בימי פרעה. איש מבני ישראל לא יקרא את התורה של פסח בהתלהבות עצומה כאשר אקראנה אני, אם יחנני ה' ויציאני אותי ואת אשתי תיקרה מן הארץ הזאת.

ביום השני לחדש אקטובר בא ליפו, ומשם נסעו ישר לירושלים.

^א הפירמידים הם עמידים עתיקים מאד, רחבים מלמטה וצרים מלמעלה, אשר בנו להם מלכי מצרים לפני כמה אלפי שנים לזכר גדלם ותפארתם. ^ב מחנה.

ושם מוֹנִיפִיּוֹרִי הלך הלוך וגדול, עסקיו הולכים ומצליחים, ויכל אשר ירב, עשרו מן תרבינה צדקותיו ורעייתו המובה עוזרת אותו גם היא במעשה הצדקה והחסד. הוא השתתף בחברות צדקה ושונות של עדת הספרדים (פי ספרדי היה גם הוא) אשר בלונדון, ובא אל כל אספותיהן. בעבר שנים אחרות נבחר לראש עדת הספרדים. אני נכון לעכר את עדתי ולעסוק בצרכיה בכל ימתי, כתב אז בספר זכרונותיו. וכן עשה. כי מאז הוסיף לעסוק בצרכי העדה ולחשניה על כל חברות הצדקה והחסד; וכפעם בפעם ראיתי עובר במרכבה על פתי רעיו ומקריי לאסוף נדבות לטובת בית החולים של העדה. ולמרות עסקיו הגדולים וטרדותיו הרבות בעניי העדה, לא הרל משה ללמד ולהשפיל בחד עם יהודית אשתו. יום יום קראו ישניהם במג"ף ולמדו תורת השפה העברית. גם בחיותם בדרך, בלקחם למסעיהם בערי צרפת ואיטליה, עסקו ישניהם יום יום בלמוד שפת עבר וספרותה.

אני משתתף באספות רבות למעשי הצדקה — הוא כתב בספר זכרונותיו בשנת תק"ף — לפעמים אני מבילה בחדר הקהל את כל היום מן השעה העשירית בבקר עד קרוב להצאת החילה. מלבד שתי ישעות לארחת העוברים. בערב אני מקבל את הפקישות של עניי עדתי ועוזני עליהן; ובערב אחד עניתי על שלוש מאות וחמשים פקישות של נשים עניות. גם אני הולך לבקר לעתים קרובות את בית הספר לעניי עדתי.

ויכל מעשי הצדקה אשר עשה השתתפה גם רעייתו הנדיבה בשמחה רבה, וכפעם בפעם חלקה מתנות לכל תלמידי בית הספר, פרי לעזר את לבם לישקד על למודיהם בחשך רב. פכה עברו עליהם ימיהם בשמחה ובעניג ובמעשים טובים, וישמם יצא לתחלה בכל הארץ.

בשנת תקפ"ז החליט משה מוֹנִיפִיּוֹרִי ורעייתו לנסע לארץ ישראל, ובימים ההם נלחמו צבאות מלכי חפרית: הוספה, צרפת ואנגליה במרדקה בעד חרות תוניס; ואניותיהם חנו בחפי מרדקה ומצרים, והדרכים היו בהזקת סכנה. אך אהבתם הרבה לארץ

בה ארבעה ימים. ביום השני לשובם ליפו היה יום הולדת מונטיפיורי. ביום ההוא כתב בספר זכרונותיו בדברים האלה: "היום הזה תחל תקיפה חדשה בחיי. אני נכון מעתה להקדיש זמן יותר רב לטובת אחי העניים".

בלכתם בלילה מיפו באניה, רדפה אחריהם אנית מלחמה טרקית. רב החובל הישב, קראה, כי יונים הם. אך כאשר האיר הבקר ראו הטרקים את טעותם ונרפו מהם. כאשר קרבה אניתם אל חוף אלכסנדריה נפצה לעיניהם אנית-מלחמה טרקית באבק שרפה, ובמאתים איש-מלחמה אבדו בגשף הזה. המהומה הנוצרה הנה הרעיש מאד את לב משה ויהודית, נזדו להי בבל לבם על אשר לא עזב חסדו מהם בכל ימי מסעם.

ביום השביעי לחודש

נובמבר יצאי ממצרים.

הם נדדו הימה באניה

אנוולית אשר הלכה תחת

חסות אגית-מלחמה

צרפתית. בתחלה הייתה

דרפס צלחה; אך פתאם

קמה רוח סערה והאניה

הושבה להשבר. על דבר

הנסיעה הזאת כתב

מונטיפיורי בספר

זכרונותיו: "הלילה שעבר

(ליל שבת) היה נורא

ואים מאד. סער גדול

התחולל, הים הולך ונועף,

האניה נעה כשבור ואימה

גדולה נפלה על כל אנשי

האניה. אישתי הוקרה

סבל מאד מנועף הים.

רב הו' כל אמר, כי בכל

ימי מסע לא עבר עליו

ליל נועות כזה. ואני עד

עולם לא אשכח את הלילה

הזה ובכל ערב שבת אורח

לחי חסדו, כי הצילנו

מאבדון". בים סוער כזה הלכה האניה ארבעה ונעשרים יום, עד בואם

לאי מלטה.

שור המבצר שלח להם את פרפת שלומו, וכל שרי הצבא

וגדולי הסקידים האנגלים באו לבקדם ולשית אתם בדבר המלחמה

אשר בסוריה.

בחדש ימים יושבו במלטה וניגחו מעמל הדרך. אחר הלכו

הלאה למסעם בערי איטליה; ובכל מקום בואם בקרו את בתי הספר

ומסודות החסד אשר לעדת ישראל. בעיר ליורנו מצא חן פעיניהם

בית ספר אחד שנקרא בשם "אור תורה". על בית הספר הזה כתב

באשר קרבו עד שערי ירושלים וראו את העיר הקדושה בהרבה, ירדו מעל גמליהם ויקרעו את בגדיהם לאות אבל, ואחרי כן הזדו להי אשר הביאם בשלום למחוז הפצם.

ביום המחרת באו אליהם ראשי עדת הספרדים והאשכנזים לבקדם ולברכם בשלום. ראשי העדה התאוננו מאד על עניית אחיהם אשר בירושלים, ועל הלחץ אשר הפכה והסקידים לוחצים אותם במסים רבים. בירושלים נמצאו אז במאתים נפש ספרדים, במאה וישישים נפש אשכנזים ובמאתים אלמנות וקנות, וכלם היו בעני ובהסר-כל. ביום ההוא הלך מונטיפיורי ונענתו לראות את הכתל המערבי.

ופחת, ירושלים

שלח לקרא למונטיפיורי

לבקר בתיכלו ולשמות

אתו קהנה. גם צוה לאמר

לו, כי צר לו מאד על

אשר יתאכסן (מונטיפיורי)

בשכונת היהודים, ופי הוא

נכון למת לו בית לשבת

בתוך העיר; אך מונטיפיורי

אמר: "אקנה, כי אחיה

וגם אמות בתוך אחי בני

עמי".

בערב יום השבת

הלכה יהודית לראות את

"קבורת רחל", וביום השבת

הלכו להתפלל בבית-

הכנסת, ומונטיפיורי עלה

לתורה ויברך. ברכת

הנומל" על אשר הביאם

ד' בשלום אל הארץ

הקדושה.

אחר הצהרים הלך

מונטיפיורי לבקר את

הספה בתיכלו. הספה

קבלה בידיות רבה וישם

לפניו קהנה ומסמקים.

ומונטיפיורי שלח אחרי כן להספה למנחה משקפת C יקרה והביע את תקותו, כי לימים הבאים ייטיב הספה את דרכו עם היהודים.

"אין עיר בעולם — אומר מונטיפיורי בזכרונות היום ההוא —

אשר עמדתה ומקומה יפים מירושלים. גם אין מקום בעולם אשר

אורו טוב ונעים מאורה של ירושלים".

מסחרת היום ההוא היה יום הולדת יהודית; ומונטיפיורי עשה

מישמה גדול וחלק מתנות וגדבות בין רחבה לעניי ירושלים ולבתי

החסד הרבים אשר בעיר. ביום שלאחריו יצאו מירושלים אחרי שבתם

C שלסקוף—פערנרהר.

יהודית מונטיפיורי.

לעזר לכל מוסדות הצדקה והחסד אשר בירושלים. וביותר ראוי
למלא את כל הצרכים הרוחניים לבתי החינוך והלמוד אשר בירושלים.
ומלבד מעשי הצדקה והחסד הרבים, אשר עשה מוניסיפורי
בארץ הקדש, שם את לבבו להיטיב גם את מצב אהיו בני עמו בארצו
באנגליה, והוא עם יתר גדולי אחיט ונדיבותם באנגליה השתדלו
בכל יקלם והשפעתם הרבה לפני שרי הממשלה וגדולי העם
האנגלי, הנבחרים לבית המחוקקים (פרלמנט), כי יתנו ליהודים את
כל זכויות האזרחים, לאמור, כי יהיה חק אחד ומשפט אחד ליהודי,
הנחשב לזר, ולאנגלי האזרח בארץ. כי עד היום הם נבדלו
היהודים יושב אנגליה לרעה מכל אחרת הארץ.

גדולה וקשה היתה המלחמה הזאת; כי בקרב העם האנגלי
השוב היו רבים, אשר לא רצו לזפות את ישראל בכל זכויות האזרחים.
אך לשמחת לב מוניסיפורי נחביו, ראו כי סוף סוף יצליח הקצם
בידם ובקשותם תעשה.

ובכאמב מוניסיפורי לעמו בן גדלה אהבתו גם לששתנו ייהי
אחר החברים הנבחרים להבחר "דורשי שפת עבר וספרותה", ובאחת
האספות חלק פרסים ומסנות לסופרים עברים, אשר הצמינו בספרות
העברית.

בשנת תקצ"א קנה מוניסיפורי אחוזה יפה אחת בעיר רמסגט
הקטנה; ויצב את לונדון הגדולה והרוחמה, ויצא לשבת באחוזתו

מוניסיפורי בקברים האלה: "שמחתי לראות את מראיהם הנפה ואת
הנמוכים היםים של התלמידים, הם עושים חיל בלמודיהם. הגדולים
שבהם, גערים בבני ארבע עשרה, יודעים את השפה העברית עד
להפליא וחננים הוא על צד היותר טוב; הם לומדים גם מסיקה
ומלאכת הישרשט; — בכל יום ישבת אחרי קריאת התורה מפילים
הנערים גורל, מי מהם יעלה להפסיד בנביא, ומזה אני רואה, כי כלם
מיונים לבד".

אחרי בן הלכו לבקר עוד בתי ספר אחרים לנערים ולגערות.
מוניסיפורי ונעיתו שמחי מאד על כל אשר ראו בבית הספר ונענו
מפנות רבות לתלמידים ולתלמידות.
מאיטליה שבו לאנגליה.

ג.

ביום הישבת אחרי שובם לונדון הלכו לבית הנסות להורות
לוי הסדור כי השובם בשלום לביתם, והאשי תעדה השפכרית ורביקה
קדמי את פניהם באהבה ובקבוד גדול.

מעת אשר שב מוניסיפורי מירושלים, גברה בלבו עוד יותר
האהבה לציון ולארצנו הקדושה; ועל בן ישם כל מעניו⁽¹⁾ להיות
⁽¹⁾ מחשבותיו.

אחוזת מוניסיפורי ברמסגט.

כאשר קרבו אל צפת יצאו לקראתם נכבדי עדת האשכנזים והספרדים והרפנים בראשם ונקבלים בקבוצ גדול. רב האשכנזים היה איש זקן ונבדל מאד. שנה אחת לפני זה קררו הדיונים (אחד מושבתי ערב) באדניהם הישלבן והעיר צפת היתה להם לבנו. אף השוודים האלה לא אמרו די בזה, נשימו על עדת היהודים מס גדול מאד (פעשירים וחמישה אלף רבל). אף יד היהודים השוודים לא השיגה להמציא להם את הספנים העצים הנה, או לקחו הדיונים את הרב הזקן הזה ונאסרוהו בתפלים וניחו חרב תדה על צנארו (נאימי) עליו, כי יסירו כרעו את ראשו מעליו, אם לא יתן להם הנספף שהם דורשים. והרב הצדיק לא התחנן לפניהם על נפשו, כי בחר למות על אחיו האמללים, אף בקיש מאת הרוצחים לתת לו מעט מים לרחץ את ידיו, למען יוכל לקרא את יהוה לפני מותו. הגבורה הגדולה הזאת נגעה גם עד לב הדיונים הספרדים ונרפזו ממנה.

(עוד יבא).

יגאל הברמלי.

(הפילו אימה.)

הראש והמנבעת.

(בדיקה.)

אקרים שנים בבית המרוס'
שתי לרניה ולבם שמש;
וכטוב לבם אמר אחד אל רעהו:
"מכונה נפלאה היא האדם הנהו;
מלאכה לעשות — נבראו הנדנים,
הבן רבקה — תעמדה הרגלים,
האף — לשאף אויר להחיות גפשונו,
הפה — לאכלה, גם לדבר רעות" (רוחנו,
השנים — לדעם, החרון — דבלע,
העינים — לראות, האזנים — לשמע;
אבל הראש? — לא יעש כל מלאכה,
ומדוע בראו אל? על מה עשה ככה?
וזאת לא אבין, דעת ממני פלאה,
הלא מאל עזיון לא תצא כל שניאה!"
— פתרון השאלה נפשי יודעת:
"הראש נברא — בשביל המנבעת".

שלום הפהן חרין.

(בבית המשקה.) (מחשבות.)

אשר בעיר הקסמה והשוקמת ההיא. בערב ראש חודש תמוז תקצ"א היתה אכן הפנה לבנין בית הנסות ברמסגט ובעבר שתי שנים נממרה כל מלאכת הבנין הנדרר הזה ונתג את חג חגת הבית הרב פאר והדר. ושם מונטיפיורי הלך וגדל בכל הארץ; שמע צדקותיו הרבות הפליא את כל הלבבות, עד כי מלבד אחיו בני עמו פנו גם נוצרים רבים לעזרתו, והוא מלא תמיד את שאלתם ביד נדיבה. בשנת תקצ"ה באה יורשת העצור ויסקוריה (שהיתה אחרי בן מלכת אנגליה) לרמסגט וגם המלך והמלכה של מדינת בלגיה באו ישמה ונחל מונטיפיורי קבוד גדול מאת האוהבים הנעלים האלה. בשנה ההיא התנדע אל מונטיפיורי ונרעתו הדוקטור החכם אלגנזר הלוי, אשר מצא חן בעיניהם ונבקשוהו לבקדם בביתם ברמסגט וישב אתם עשרה ימים. ויהודית, שהיו לה פשרונות גדולים ללמוד שפות, הביעה להדוקטור את הספה ללמוד את לשונות המזרח, והדוקטור לוי החל ללמדה שפת ערב, וישתומם לראות את הקדמה (הגדולה, אשר התקדמה בידעת השפה ההיא במשך ימים מספר. לפני הסדר הדוקטור הלוי מהם, אמר לו מונטיפיורי, כי עם לבבו לנסע שנית לארצנו הקדושה בלונתו.

בשנת תקצ"ו נבחר מונטיפיורי מאת ראשי האוהבים לשריף (שופט) בלונדון. משרה הזאת לא נתנה עוד באנגליה ליהודי, והוא קבל עליו את המשרה בתנאי שלא יצטרף לחלל שבת ויום טוב ולעבר על חקי דתו. ומנהג עתיק נוהג בלונדון שעושים משתה הקבוצ לשריף החדש ביום השלישים לחדש ספטמבר, אף מפני שהיום ההוא חל ביום הספרים, דחו לכבודו את המשתה ליום אחר. ולא ארכו ימים ותרם אותו המלכה למעלת אציל ונקרא בשם סיר משה מונטיפיורי.

בשנת תקצ"ט נסע מונטיפיורי ונרעתו בלונת הדוקטור הלוי בפעם השניה לארץ ישראל. הם עברו דרך ארץ צרפת ואיטליה, וקבל מקום בואם שאלו בשלום אחיהם בני עמם. בדיונים בדרך שמעו, כי סרצה מנפה בירושלים ומארבעים עד חמשים איש מתים שם בכל יום, וכי החלה המלחמה בסוריה; אף עם זה נדע לו, כי מצב היהודים בירושלים נורא מאד, וען כי הספה וסקוריו עושקים ולוחצים אותם באכזריות גדולה, ועל כן מחפזים היהודים לבאם בקצר רוח.

ואולם באהבתם הרבה את אחיהם הנענים ובהפצם העז להיות להם לישועה, לא שמו לב לפסגה הנשקפת להם בדרךם זו מן הסדר והמלחמה אשר פרצה בארץ-ישראל, ונחלישו לנסע הלאה. ביום השמיני לחדש מי באו לאלכסנדריה ומשם נסעו לבירות. שם קדמו פניהם ראשי עדת ישראל, ושליחים מיוחדים הביאו להם מכתבים מירושלים, מחברון, מצפת ומסבריה המודיעים, כי בני ארץ-ישראל מחפזים לבאם בקצר רוח.

והדרךים מבירוט לירושלים היו בחזקת סכנה גדולה, מפני השוודים הרבים שפשוטו בארץ; ולא נמצא איש אשר יקבל עליו להוביל את הנספף, אשר נשא אותו בעד עניי ארץ ישראל, על כן הקליט מונטיפיורי, כי יסעו בעצמם לירושלים דרך היבשה.

(1) פארמשריטט.

הַחֲתוּל וְהַתִּישׁ.

(א ג ד ה.)

(ס'ף.)

שֶׁפָּעֵעָהוּ נִגְבִי חֲלִיל בְּמִקְלוֹתֵיהֶם — וַיֹּאמֶר: "אֵין זֶה כִּי אִם
הַתִּישׁ אָכַל אֶת הַבָּשָׂר בְּמִרְתָּף וְאֶת הַיּוֹנִים בְּשׂוֹקֶהוּ"
וַיִּכְהוּ וַיִּנְפְּרוּהוּ קָשָׁה.

וְהַתִּישׁ לֹא הִצְטַדֵּק, כִּי עָרַל שְׂפָתָיו הוּא, וְאֵין אִישׁ
יֹדֵעַ צְדָקָתוֹ. בְּלִמִּי אִם הַחֲתוּל הִעֲנֵה וְנִגְבִי הִכִּיתָ; אָכַל
הָמָּה חֲלָמֵי בִלְיָלָה חֲלוֹם נְעִים, אֲשֶׁר הַשְׂכִּיתִּים מִלִּבָּם אֶת
מִקְרָה הַלֵּילָה, וְלֹא וָקֶרְהוּ עוֹד; עַל כֵּן לֹא הִגִּידוּ אֶת צְדָקַת
הַתִּישׁ לִפְנֵי הָרוּעָה. —

וַיִּגְרַשׁ יָדָּהּ אֶת הַתִּישׁ מִחֲצָרוֹ, וַיֵּרָא הַחֲתוּל, כִּי לֹא
טוֹב לוֹ לְהִשָּׂאֵר בְּבֵית יָדָּהּ כְּאֵין עוֹד הַתִּישׁ עִמּוֹ לְשֹׂאת
עוֹנוֹתָיו עַל רֹאשׁוֹ — וַיֵּצֵא גַם הוּא עִם הַתִּישׁ, וַיִּלְכוּ וַיִּתְּעוּ
בְּאֶרֶץ לְאֶרְכָּה וּלְרַחֲבָה.

וְהַתִּישׁ הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה, וְאִישׁ לֹא יָדַע; כִּי עָרַל
שְׂפָתָיו הָיָה, וְלֹא הוֹדִיעַ אֶת מַעֲשָׂיו בְּרָבִים; וְהַחֲתוּל הִרְבָּה
לִקְנוֹת לֹא שְׂמוֹת וְהוֹדִיעַ אֶת שְׂמוֹתָיו בְּכָל אֲשֶׁר בָּא. —

וּבְיָמֵים הָהֵם הִבִּיא אֱלֹהִים אֶת הַטְּבוּל עַל הָאֶרֶץ;
וַיִּלְךְ הַחֲתוּל לְבֹא אֶל הַמִּבְּתָּה אֲשֶׁר עָשָׂה נָח, וּבְטָרָם
שָׁנִיבָם אֶל הַמִּבְּתָּה טָרַף לוֹ שְׁתֵּי יוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה אֶפְרָחִים,
וַיִּנְקֶה אֶת צִפְרָנָיו, וַיִּתְרַפֵּק עַל הַקֶּלַת, וַיִּקְרָא: "הַדִּי-תִפֹּד"
פֶּתַח!

— מִי אֵתָּה? — שָׁאַל נָח.

— אֲנִי חֲתוּל-מְנִמָּה-טוֹרֶף-מַעֲרָף-צִרְמָה-חֲרָמָה —
אוֹרֶב-בְּעֶרֶב — עֲנִי-מִנֹּגֵב!

— אֵל נָא תִבְלָבְלָנִי בְּשִׁמוֹתֶיךָ הַרְבִּים — עָנָה נָח:
הַעֲקֹר הוּא לִי, שְׂאֵתָה חֲתוּל, וְלִי חֶסֶד עוֹד חֲתוּל אֶחָד
לְשָׁנִים, אֲשֶׁר צִנִּי אֱלֹהִים לְהַכְנִים אֶל הַמִּבְּתָּה — וַיִּשְׁלַח נָח
אֶת יָדוֹ וַיִּכְיָאֵהוּ אֵלָיו אֶל הַמִּבְּתָּה.

וְהַתִּישׁ רָדַף אַחֲרֵי הַחֲתוּל לְיִסְרוֹ עַל דָּם הַיּוֹנִים,
אֲשֶׁר שָׁפָךְ, וַיָּבֹא גַם הוּא אֶל תּוֹךְ הַמִּבְּתָּה, וַיִּשְׁמַח גַּם גַּם
עִלָּיו; כִּי חֶסֶד לוֹ מִשׁ אֶחָד לְשִׁבְעַת הַבְּהֵמוֹת הַטְּהוֹרוֹת,
אֲשֶׁר צִנִּי אֱלֹהִים לְהַכְנִים. —

וְגַם בַּמִּבְּתָּה הִרְבָּה הַתִּישׁ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְצָדִק וּלְגַנֹּחַ
אֶת כָּל אֵלֶּה, אֲשֶׁר חָפְצוּ לִנְגֹב מֵאַרְחוֹת רַעֲיָהֶם, וַיְהִי בְּצֵאת
נָח מִן הַמִּבְּתָּה, וַיֵּצֵאוּ גַם הַתִּישׁ וְהַחֲתוּל מִן הַמִּבְּתָּה וַיִּתְּהַלְכוּ
בְּאֶרֶץ.

וַיִּתְּצֵב הַתִּישׁ כְּרֹאשׁ הָעֵדָה, וַיַּעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתוֹ —
עֲבוֹדַת הַקְּרָנִים, וַיִּנַּח כָּל בְּשָׂכָה סוֹרְרָה, אֲשֶׁר נִסְתָּה לְזֹקֵר;
מֵעַל לְגֹדֶר; וְהַחֲתוּל עָבַד כָּל הַיּוֹם בְּמִטְבָּח וַיִּבְעֵר-מִשָּׁם,
כָּל נֶחֶס בָּשָׂר, אֲשֶׁר נָפַל, וְאֲשֶׁר יָבַל לִנְפֹל מִתּוֹךְ הַקִּדְרָה
לְאֶרֶץ, וְהַקְּפִיד מְאֹד עַל הַקְּרִיז, וּלְעֵת עֶרֶב יָצָא לְאֶרֶב
לְחַפְּרוֹת וּלְעִטְלָפִים וּלְכָל אֲשֶׁר וַיִּחְבְּאוּ מֵאֹד הַשָּׁמַיִם,
וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם בְּכָל הַמְּאֻרוֹת, וַיֹּסִיפוּ לוֹ כְּבוֹד עַל כְּבוֹדוֹ
וַיִּקְרְאוּ לוֹ "אוֹרֶב-בְּעֶרֶב". —

וּבִלְיָלָה בִלְיָלָה עֹמֵד הַתִּישׁ עַל הַמִּשְׁמָר, וּבְאֲשֶׁר
נָסוּ נִגְבִים לְחַתּוֹנֵב אֶל הָעֵדָה, אוֹ לְקַפֵּץ הִנֵּה — הַחֲמִירָמִיר
אֵלֵיהֶם הַתִּישׁ הָאֵלֶם, וַיִּגַּח בְּקֶרֶן וַיִּרְמַם בְּרִגְלֵי, וְלֹא חָשַׁךְ
אֶת קִרְנָיו גַּם מִנְּגִי הַכִּית הָאוֹכְלִים כִּיּוֹם מֵעַל שְׁלֹחַן
אֲדֹנֵיהֶם, וּבִלְיָלָה יִתְּאוּ לְקַחַת לָהֶם מִרְכּוּשׁוֹ וּמַעֲרֻזוֹ; עַל
כֵּן שָׁנְאָהוּ עֲבָדֵי הַכִּית תְּכִלִּית שְׂנְאָה. —

וְהַחֲתוּל עָבַד בְּעֵת הַהִיא אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּמִרְתָּף לִנְקוֹת
שֵׁם אֶת הַקְּעֻרוֹת וְהַכְּרִים מִחֲמָאָה מִחֲלָב, מִשְׁמָן, וּמִבָּשָׂר
וּמִכָּל אֲשֶׁר חָשַׁב לְחַלְאָה לְקַעֲרָה וּלְכַד וּלְמִאֲכָל תַּאֲנָה
לְפִיחֵהוּ, וּבְשִׁמְעוֹ אֶת מַלְחָמוֹת הַתִּישׁ עִם נִגְבֵי הַלֵּילָה, יָצָא
הַחוּצָה בְּבִטָּן מִלְּאָה וּבְנִהֲרִיּוֹת רַבָּה וְאַחֲרֵי הַמִּלְחָמָה הָרִים
קוֹל יִלְלָה, קוֹל מְעוֹרֵר לִבִּי, שִׁמְעֵה הָרוּעָה עַל מִשְׁכְּבוֹ,
וַיֹּאמֶר: אֲכֵן נֶאֱמַן רוּחַ הוּא הַחֲתוּל הַמְּנִמָּה, כָּל הַלֵּילָה
לֹא יָנוּחַ, וְגַם כִּיּוֹם יָדִיו וּפִיחֵהוּ מְלֵאִים עֲבוֹדָה; לֹא חָנָם קִנְיָה
לוֹ שְׂמוֹת רַבִּים, הִבָּה אֲכַבְּדֵהוּ גַם אֲנִי וְאוֹסִיף לוֹ שֵׁם עַל
שְׂמוֹתָיו: הֵן עָנִי הוּא בְּכָל הָדְרָכָיו (וְגַם מִנֹּגֵב) הוּא בְּעֶבְכָּרִים
מֵאֵין כְּמוֹהוּ עַל כֵּן יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ בְּשֵׁם "הָעֵנִי הַמִּנֹּגֵב".

וְלֹא יָכֹלוּ כָּל אֲנָשֵׁי הַכִּית וְכָל עֲבָדֵי הַחוּרִים לְכַטֵּא
בְּשִׁפְתָם אֶת שֵׁם הַכְּבוֹד הַזֶּה כִּרְאוֹ, וּבְכָל פַּעַם טָעוּ וַיִּקְרְאוּ
לוֹ: "הַמִּנֹּגֵב הַחֲנִף".

וַיְהִי בְּבִקְרָא וַיֵּצֵא יָדָּהּ אֶת הַחֲרָבִין, אֲשֶׁר
נִתְּנָה הַלֵּילָה בְּמִרְתָּף לְמִכְדֵּי הַחֲלָב וְעַד קַעֲרוֹת הַבָּשָׂר,
וַיֹּאמֶר: "אֲכֵן לֹא חָנָם עוֹרֵר הָעֵנִי הַמִּנֹּגֵב כִּי כָּל הַלֵּילָה;
נִגְבִים הָיוּ בְּמִרְתָּף". אוֹ רְאֵה אֶת הַתִּישׁ נֹאחֵז בְּקִרְנָיו בְּסִבְכֵי
הַגֹּדֶר וְגַם עַל שְׂפָתָיו, וְהוּא עוֹמֵד וּמִלְקֵק בְּלִשְׁוֹנוֹ אֶת פִּצְעֵיהִי.

(¹) לְקַפֵּץ.

(²) מִשְׁחִית בָּהֶם עַד לְכָלִּי הַשָּׂאִיר גַּם זֶנֶב.

ניאמר אברהם: "וען אשר היה המיש לברכה בקרב הארץ, והוא חטא רבים נשא, וגם במוות הכיב ברכה ושבוע, ולא היה לו כל קול בחייו, על כן יזכה במוותו לשבועה קולות!"

ויעשו מקרינו שוקרות וחצוצרות ויתנצנצו ויבאו לידי יוצאי מצרים לאספסוף בהם את העם. וימתחו מבטנו תח' ויעבר בנחלה לידי מרים בת עמרם; ובצאת ישראל ממצרים ויעברו את הים בחרבה שרה בו את שירתה.

וימשכו מנידיו נימים, ויהי לבנור בידי דוד המלך המשורר, וננן בו תהלות לאלהים ונחמות לאמללים. — ויעשו משוקיו חלילים ויתללו כם חלילים שירה על הקרבנות — ויהי המיש למשל כפי כל לאמר: "מיש בשווא חי קולו אחר וכשווא מת יש לו שבועה קולות". — יהודה שטינברג.

(¹ דברו. ² גנות — חרפה. ³ שבר בשניו.)

אבני גיר (*).

(מספורי הטבע).

יהיה בעיניכם כגל עצמות גדול מאד, וכל אבן ואבן תהיה בעיניכם כממצבה גדולה אשר חי לפני שנים רבות ואשר מת לעולמים, וכל תנועת חיים לא תמצא ולא תראה בממצבה הדוממה הזאת. אוכלם אל נא תמהרו חביבי, לשפט למראה עיניכם, שמעו נא לדברי וראיתם ונוכחתם בי לא בן הוא, כי גם האבן חיה תחיה על פי דרכה, וגם היא תראה עמל רב בקמיה הרבים.

במנוחה שאננה תשפכה האבנים אחת על יד רעותה; בלב נשבר תתנה לחוצבים בקר להסיע אותן ממקומן ולעשות להן ככל אשר יעלה על רוס הבונה. והאבנים אשר סיד בהן הנה אבני הניר, תנפצנה בפטישים לקורים קטנים, ואת הגורים יתנו בשגרות, גלד נא אחרי העגלות וראינו מה יעשה באבנים האלה.

הנה קרבה העגלה עד תנור אחד גדול מאד, הוא הכבשן, ותעמוד שם.

ויאריכו עוד ימים רבים על הארץ, נוסף החתול לקנות לו עוד שמות רבים, ויגדל כבודו, ויהי שמעו בכל הארץ; וישחיו⁽¹⁾ בו — הרחוקים בשבחו, והקרובים — בקננות⁽²⁾ ובה היה שמו נשא כפי כל.

והמיש הרבה לעשות טוב ולהתמרמר על הרע, אשר יעשו תיזורים איש לרעהו, וכפעם בפעם נשא שון גרים על ראשו ועל גבו, וימרש; וישא ויקבל, ואיש לא ידע. —

ויעברו החתול בעל השמות והמיש בן-כלי-שם — לנחלה לאברהם אבינו; ויהי היום ויבאו אורחים לבית אברהם, ויבא אברהם אל עדרו לקחת בקר וצאן לזבח לאורחיו. אז נגש המיש, וישפסח לפני אברהם, ויפשט את צנארו תחת המאכלת.

ויאכל אברהם את בשר המיש לאורחיו הרעבים; והחתול אכל ויגמר⁽³⁾ את עצמות רעהו; אך בעודנו אוכל ונהנה נתחבקה לו עצם בקרנו ונתנק.

פעמים רבות ראיתם את אבני גיר בלכתכם למייל על הקר אשר על יד עיר מעורבים. הקר הוא הר אבני גיר, ויער מצלי⁽¹⁾ יבסדו ופרחים נחמדים יציצו מביין העצים אשר עליו, ואתם תלא תוקרו את שדות תיבואות המשתרעים שם על צלע הקר, וזכור תזכרו גם, כי בין השבילים המלאות והעצים הכשונים, בין הפרחים הנעימים המזהירים בצבעים שונים ושיחי השדה הירוקים נמצאות אבני גיר הרבה מאד ותמונתן ומראיתן בעצמות יבשות אשר הליכנו לאור קרני השמש, ובהביטכם אליהם, ראה תראו ברמיונכם שדה המערה המכסה עצמות אדם אחרי מלחמה נוראה; וזכרתם אז מלחמות רבות אשר גלחמו גם אחיכם על חרות ארצם. ויש אשר יעלה על לבכם זכר הבקעה המלאה עצמות אדם, אשר ראה הנביא יחזקאל בן בוזי כהן בחוזה, וכל הקר אשר לפניכם היה

(¹ על פי ויגור. ² המכסה את הארמה בצל.)

יודעים אנחנו ברור, כי אכן הגיר מרפכת מרסיסי סיד
והמזן פחמי; ואפילו אם נקח וכוונת מנדלת היותר מוכה
המנדלת את כל דבר העומד לנגדנו אלפי רבבות פעמים.
עד כי נרצה חול נראה בה כשנרסלע נדול והפמנו בה. לא
נראה את הסממן הפחמי בהפרדו מן הסיד, אשר חפרו
יחד והיו לחמר אחר.

— ומי זה יאמר לנו ומי זה יוכיח כי ישנם שני
חמרים שונים באבני הגיר? — תשאולני, יקירי — הלא לא
נראה את החמר השני אשר בשם חממן פחמי תקראו.
צל זאת אענכם, כי האש, זה השונא הנדול לשני
החמרים האלה גם יחד, מנלה לנו את הדבר הזה; ולולא
האש הזאת, כי עתה לא ידענו באמת כי אבני הגיר מרפכות
משני חמרים שונים ועליהם לדעת, כי האש נלחמה לנו
דברים נפלאים רבים ושונים, באשר אספר לכם בפעם
אחרת.

(סוף ובה)

אביאסף.

אך במרם אספר לכם את אשר יעשה באבנים
האלה, אבאר לכם את תכונת אבני הגיר למען תבינו את
המעשה אשר יעשו האנשים באבנים האלה.
בכל גוש אבני הגיר ימצא מלבד סיד גם חממן
פחמי (1) רב מאד, והחממן הפחמי הוא מין אחר, או אה,
אשר אין לו כל מראה.

האזיר הנה נמצא בכל דבר שבעולם: בארץ אשר
אנחנו יושבים עליה, באזיר אשר אנחנו שואפים אל קרבנו,
ובמים אשר נשתה, והאזיר הנה יגד מרקבון בעלי הסים
(הצמחים), משרפת חמרים שונים, מנשימת אף האדם והחיה
אשר בארץ וגם מחמצת תיו והשברה.

אמנם אם נפנץ את האבן לא נראה בה בעינינו את
החממן הפחמי אשר אמרנו, וגם אם נרפה לבקשוהו בכל
הבקעים והסדקים אשר באבן, לא נמצאו; ובכל זאת

(1) קאהלענווירע, *Calculus*.

ו יתומים, ו

(סוף ר)

ישתי אחרות, אשר שחקו כל היום ברחוב, ואיש אחד
גער בהם בבוא הלילה לאמר: הביתה, ולדים, הביתה לישן!
וכאשר נאספו הילדים הביתה כבר דלקה המנורה
על השלשון, וצללים שחורים בעלי זנבים ארוכים התנועעו
על הקירות. מראה פני הבית העצובים העיר, כי חסרה לו
"פעלת-בית" ומראה פני הילדים העצובים ענה בם, כי
חסרה להם אם... ואמנם בן, כי זה היום מלאה שנה מיום
שמחה אדם עליהם, בלדתה את הילד הקטן השוכב עתה
בעריסה, אשר אצל המנורה, ומשתעשע בקדיו הקטנות
ומביט עליהן בעיניו הנפזות. אביהם הלך בגלי מחוץ לעיר,
הרחק הרחק מן העיר, למכר את סחורתו לאזרים היושבים
שם, ובצאתו לחרבו השאיר בידי הילדה הבכירה אגורות
אחרות, לקנות דבר מה ולבשל את ארחת הצהרים בעד
הילדים בשוכם מן החדר; הוא אמר, כי במרם יבא
השמש ישוב אליהם — ועתה כבר בא הלילה ואבא
איגנו עוד.

והילדים שחקו כל היום ברחוב על יד הבית, וישבחו
את אדם המטה ואת אביהם אשר הלך ולא שב עוד; כי
ילדים רבים נמצאים ברחוב, וגם אבותיהם אינם עומדים
אצלם, ועל בן שחקו להם הילדים נתעננו על שעשועיהם

הלילה פרש את חשבתו על הרחוב, אשר בעיר
הקטנה, הרועה נהג את צאנו מן השדה דרך הרחוב הנוא
ניחלל בחלילו ומר נעים, חרישי, ומר אשר נדמה לומר
שמישנים בו את הילדים, הנמר הזה הוא בעין "קריאת
שמע" לכל ילדי הרחוב הנוא, כי כה הנה חכן הנמר
ההוא: "לכו לכם, ילדים נחמדים, לביתכם, לכו ועלו על
משתכם, תנו תנועה לעיניכם, כי הליל בא, הליל בא!"
הילדים, שיש להם בית לחסות בצל, שיש להם אם רחמנה,
אשר תלחצם אל לבה הקם, מהרו להאסף אל בתיהם,
קראו "קריאת שמע" נשקו את אביהם ואמם ועלו במנוחה
על מפותיהם, ויבדו בנעימות את עיניהם ויישנו; ומלאך
טוב בא ויפרש את גנפיו להגן עליהם, אולם הילדים
אשר אין להם בית לחסות בצל, ואשר אין להם אם
שמש ענה עליהם ברחמים רבים, מצאו להם מחסה
אחורי אחת הנדרות ויישנו שם כל הלילה. והאל הטוב
השוכן בשמי מרום, השקוף עליהם מן השמים לכל תאנה
אליהם רעה, באשר משקפנה האמות הרחמניות על
גלדיהן.

וקול ומירת הרועה המנון בחלילו אסף אל הבית
גם את נרח ואת ברורה, את רחל ואת שרה שני אחים

וְנָרַח מַעֲמִיד אֶת הַמַּעֲשֵׂה עַל הַגִּי:

“אֲנִי יִרְאַתָּה — —”.

וְנָרַח וְרַחֵל חָדְלוּ מִמַּעַר וַיִּוְסִיפוּ לַצַּחֲק.

פְּתָאם נִשְׁמַע קוֹל נְחִימָה מִן הָעֲרִיסָה. קוֹל הַיֶּלֶד הִקְפָּן.

לִי — לִי — !

סִימָסִים! — צִחְקוּ הַיֶּלְדִּים הַקְטָנִים, וּבְרוּךְ וְשָׂרָה רָצוּ אֶל הָעֲרִיסָה.

— הִרְאָה אֶתָּה אִיךְ הַיֶּלֶד מִשְׁחָק, הִרְאָה אֶתָּה אִיךְ הוּא מֵנִיעַ בְּנִדְיוֹ? הָאֵהָ, הָאֵחָ! — צִוְּהֶלֶת שָׂרָה.

וְנָרַח לָשֵׁשׁ בְּאֹזְנֵי רַחֵל לֵאמֹר:

— הִרְאָה אֶתָּה, רַחֵל?

— אֲנִכִּי? — עֲנֶה רַחֵל — וְאֶתָּה?

— אֲנִכִּי, אֲנִי יִרְאָה — עֲנֶה וְנָרַח.

— וְגַם אֲנִי אֲנִי יִרְאָה — עֲנֶה רַחֵל.

— רְאוּ נָא, אִיךְ הוּא מִבֶּה בְּרִגְלָיו, רְאוּ נָא! — הוֹסִיפָה שָׂרָה בְּקוֹל צִוְּהֶלֶת.

עוֹד פָּעַם דְּמָמָה בַּחֲדָר; אִיךְ הִדְמָמָה לֹא אִרְכָּה, כִּי הַיֶּלֶד הִקְפָּן הַשּׁוֹכֵב בְּעֲרִיסָה הַפְּסִיק אֶת הַדְּמָמָה בְּקוֹל בְּכִי. רַחֵל שָׁמָּה חָלַב בִּבְקָבִיךְ, וְחָתַן לַיֶּלֶד לֵינֵק מִמֶּנּוּ, וַיִּנְעַק הַיֶּלֶד מִן הַבְּקָבִיךְ וַיִּישֶׁן. בְּרוּךְ וְשָׂרָה קָרְבוּ אֶל רַחֵל וַיִּשְׁבּוּ אֶצְלָהּ. וְנָרַח יָשַׁב עַל יַד הַשְּׁלֶחָן כְּרָאוּ לָבֶן הַבְּכוֹר, וַיַּחֲכֶה. דְּמָמָה רַבָּה שָׂרָה בַּחֲדָר, רַק הַצִּלָּלִים הַשְּׁחוּרִים בַּעֲלֵי הַקְּנִיִּים הָאֲרָכִים מִתְנַשְּׁעִים עַל הַקִּיר.

— רַחֵל, מָתִי יָבֹא אָבָא? — שְׁאַלָה שָׂרָה פְּתָאם.

— עוֹד מַעֲמִיד, שָׂרָה, עוֹד מַעֲמִיד.

— מָה יָבִיא אֹתוֹ? — שְׁאַל בְּרוּךְ אֶת וְנָרַח.

— עֲנָה וְאָמַר סוּסִים — עֲנֶה וְנָרַח.

— עֲנָה וְאָמַר סוּסִים! — קָרָא בְרוּךְ בְּשִׁמְחָה.

— וְלִי עֲרִיסָה בְּעַד הַבָּהָה; הֲאִין זֹאת? — שְׁאַלָה שָׂרָה.

— בֵּן, עֲרִיסָה יָפָה עַל אוֹפְנֵי זָהָב.

עוֹד הַפָּעַם דְּמָמָה, וְנָרַח אוֹמֵר אֶל רַחֵל:

— רַחֵל גִּשְׁבִּיבָה נָא אֶת שָׂרָה וּבְרוּךְ לִישֶׁן, וְאֶנְחֶנּוּ

נִשְׁבִּי שְׁנֵינוּ וַיַּחֲכֶה עַד בֹּא אָבָא.

— בֵּן — אָמְרָה רַחֵל, וְחָלַף לְהַצִּיעַ אֶת הַמְטוֹת.

— קָרְבוּ יֶלְדִים, קָרְבוּ אֵלַי וְאֶפְשַׁט אֶת בְּגָדֵיכֶם

מִעֲלֵיכֶם וְאֶשְׁכִּיבְכֶם בַּמְטוֹתֵיכֶם.

— אֲנִי רֹצָה, כִּי גַם אֲנִי תִפְצֶה לַחֲבוּת לֹאֲבָא —

קָרָאָה שָׂרָה בְּקוֹל בּוֹכִים.

וְהַיֶּלְדִּים יוֹשְׁבִים מִסְבִּיב לַשְּׁלֶחָן וּמַחֲכִים לִבָּא אָבָא.

דְּמָמָה רַבָּה בַּחֲדָר, הִשְׁעוּן מִבֶּה: תִּיקְרַמְק! תִּיקְרַמְק!

וְהַצִּלָּלִים מִתְנַשְּׁעִים עַל הַקִּיר וּמַחוּץ, בְּעַד הַחֲלוֹן מִבִּיט

הַחֲשָׁד.

(סוּף יָבֹא).

שְׁלוֹם אֲנִי.

הַשּׁוֹנִים עַד בֹּא הַיֶּלֶד, וְאִיךְ בְּשׁוֹכֶם הַפִּתְיָה וְכָרוּ כִּי יְתוּמִים הֵם.

וְרַחֲמֵי הַיֶּלְדִּים נִקְמְרוּ אִישׁ עַל אָחִיו וַיִּדְבְּרוּ דְבָרִים טוֹבִים אִישׁ אֶל אָחִיו, וְנָרַח הַבְּכוֹר מִשָּׁד אֶלָּו אֶת בְּרוּךְ אָחִיו הַצֶּעִיר, וַיִּלְמְדוּהוּ לַעֲשׂוֹת צַפּוֹר מִפֶּסֶת גִּיר מַרְבֶּעֶת. אַחֵר כֵּן עָשָׂה מִן הַגִּיר מִין שְׂפַפְרֶת נִיפָח בּוֹ, וְאֶתְרִי כֵּן הִכָּה בְּשַׁפְפֶּרֶת עַל הַשְּׁלֶחָן וַיִּשְׁמַע קוֹל נָדוּל; וּבְאֹתָהּ שָׁעָה הוּא, וְנָרַח מִבִּיט לְרֹגְעִים אֶל הַקִּיר, רֹצָה אֶת הַצִּלָּלִים הַמִּתְנַשְּׁעִים, וְלָבֹו דוּפֵק בְּקָרְבּוֹ מִפֶּסֶד; אִיךְ הוּא מִתְאַמֵּץ לְבַל יִכִּיר אָחִיו הַצֶּעִיר, כִּי יִרְאָה הוּא, כֵּן יִפְסַד גַּם הוּא. וְרַחֵל הַיֶּלְדָּה הַבְּכִירָה מִשְׁכָּה אֶלֶּיָּהּ אֶת שָׂרָה אַחוּתָהּ הַקְטָנָה וַתַּחֲבִּקְנָה וַתַּעֲשֶׂה לָּהּ בָּבָה מַחֲתִיכַת בֶּה וַיִּשְׁתִּיחַן קָרְבוֹ אֶל הָעֲרִיסָה וַתִּמְרָנָה גִּנּוּנִים שׁוֹנִים לִישֶׁן אֶת הַיֶּלֶד הִקְפָּן הַשּׁוֹכֵב בָּהּ. וְרַחֵל מִבִּיטָה לְרֹגְעִים אֶל הַחֲלוֹן — בַּחוּץ חֲשָׁד אֶפְלָה, וְלָבָה דוּפֵק בְּקָרְבָּהּ: אָבָא לֹא שָׁב עוֹד! וְהִיא מְבַלְיָה עַל יְגוּנָה וּמַתְחִילָה לִזְמֹר בְּקוֹל לַשִּׁשְׁשֵׁעַ אֶת אַחוּתָהּ הַקְטָנָה.

בְּאֶשֶׁר עָבְרוּ עוֹד שְׁעוֹת אַחֲדוֹת, נָפַל פֶּסֶד עַל כָּל הַיֶּלְדִּים; וְנָרַח מִתְנַרֵּא לְשִׁבֶּת עִם אָחִיו הִקְפָּן לְבָדּוֹ עַל יַד הַשְּׁלֶחָן, וְרַחֵל יִרְאָה גַּם הִיא לְשִׁבֶּת עִם אַחוּתָהּ לְבָדָה אֶצֶל הָעֲרִיסָה. אִיךְ גַּם וְנָרַח וְגַם רַחֵל מִסְתַּיְרִים אֶת חֲרָדָתָם מֵעֵינֵי הַקְטָנִים, נָרַח הַתְּחִיל לְדַפֵּק בְּשַׁפְפֶּרֶת שָׁל גִּיר עַל הַשְּׁלֶחָן בְּקוֹל יוֹתֵר נָדוּל, וְרַחֵל הַתְּחִילָה לִזְמֹר בְּקוֹל יוֹתֵר רָם.

וַיַּתְבַּנְסוּ כָּל הַיֶּלְדִּים עַל יַד הַשְּׁלֶחָן וַיִּשְׁבּוּ צַפּוֹפִים אִישׁ אֶצֶל אָחִיו, וְנָרַח אָמַר:

הֲגִי וְרֹצָה לָכֶם אִיךְ עוֹשִׂים בֵּית מַקְלָפִים.

וְנָרַח לָקַח אֶת הַקְלָפִים, וַיִּשֶׁם שְׁנֵי קְלָפִים בְּסִדְקִים אֲשֶׁר בַּשְּׁלֶחָן וַיִּנְמַר בְּחֹשׁ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

“אִין — אָמָא — פַּה — — —”

וְרַחֵל הִנִּיחָה נִפְרֹר (1) עַל שְׁנֵי הַקְלָפִים וְעֲנָה בְּגִנּוּן:

“א — נָה — ה — לָכָה — — ?”

וְנָרַח קוֹרֵעַ סֵלֹוּן בְּאֶחָד הַקְלָפִים וְעֲנָה:

“רִיחֹק בִּיגִיבֵר — — —”

וְרַחֵל עוֹשֶׂה מַקְסָם (2) בִּקְרִיר לְבֵית וְשׂוֹאֵלֶת:

“וִימָה תִּיבִיא — — ?”

וְנָרַח עוֹשֶׂה פֶּסֶד בְּאֶחָד הַקְלָפִים וְעֲנָה:

“חֲבִית שִׁיבֵר — — —”.

וְרַחֵל מוֹסִיפָה לַעֲשׂוֹת אֶת הַקִּיר:

“וְאִיפֹה תִיגִיחֶנָּה — — ?”

וְנָרַח מַעֲמִיד אֶת הַיֶּלֶד אֶל הַבֵּית:

“לִיפֶתַח מִלְמִיטָה — — —”.

וְרַחֵל מַקְשֶׁלֶת אֶחָד הַקְלָפִים לְהִיוֹת לַמַּעֲשֵׂה לְבֵית:

“וִימָי יִשְׁתָּה — — — ?”

(1) נִפְרֹר — עֵץ נִפְרִית. (2) שָׁבֵב גִּיר עַץ דִּק.

חרשות

חַיִּינֻנוֹת. — בעת האחרונה ערכו הציונים בעיר הולק (פלך מוהלוב) נשף של שיר וזמרה באולם הגדול של החרר המתקן שם. החרר היה מלא מפה לפה. כאשר כלו המנגנים את מנגינותיהם הצינו על הבמה את החיון הקטן והזהר ויליק" (שגרם בעולם קטן) שנה ראשונה חוברת י"ד) וגבורי החיון מלאו את תפקידם בכשרון ונעשו רשם טוב על הנאספים. ובכל פעם שנראו המשחקים הקטנים על הבמה נשמע קול תרועת החרר ומחיאת כפיים. אולם רשם יותר גדול ונעים עשו על קהל הנאספים שני החיונות. מוצר נער רע" (עולם קטן) שנה ראשונה חוברת ל"ו — ל"ח) ובמקום הרש"ה (שם, שם, חוברת נ' ור') שהצינו בני ציון הקטנים בטוב טעם ובכשרון והם הראו לכל הנאספים כי מכשרת היא שפתנו להיות חיה בפיות בניה קטנים והגדולים יחד.

הר שרפה. — מודיעים מיום 30 אקטבר כי בגיטמלה (אמריקה התיכונה) התעורר הר השרפה "סנטה מריה" ונא לכבד נזרעה. הרעש אשר באדמה מתחת נשמע במרחק 150 פרסא מסביב. שדות מטעי הפתיה נרפכו למדבר שממה.

מיום 1 נובמבר. — הר השרפה מוסיף להקיא את לבת אש. שכבת הלבנה על פני האדמה עבה שש אצבעות. גם במחוז על מומבדור פתח הר השרפה את לועו ומקיא לבת אש.

מבית ספר. — ביום 13 (26) אקטבר היתה בבית הספר אשר לחברת "מרב" השכלה בישראל בפטרברג חלקת התעוררות והתשורות להחניכים והחניכות, אשר נקרו את חק למודם במחלקת המלאכה, אשר בבית הספר.

חג חצי יובל. — במוצאי שבת פדשת בראשית, התאספו טובי עיר וילנה אל אולם בית הקהילה לסוחרים לחג חג חצי יובל של הסופר הירנע מר יוסף אליהו מריבוש, אשר מלאו עתה עשרים וחמש שנה לעבודתו הפטרותית. כל ידידי הסופר ומבדיו, כל סופרי ישראל אשר בילנה ועיר רבים, האוהבים את הפטרות העברית וסופריה בכלל ואת פשרונו וסגנונו של הסופר הנקבד הזה בפרט, באו בלם לברכו על בוס יין. האולם היה מואר בנרות רבים ומפאץ בפרחים נהדרים, ועל הפדחים היו חלומים פרטיסים, ועליהם רשומים שמות כל המאמרים השונים, הספורים והשירים, אשר כתב הסופר חתן החגיגה. ועל שלחן קטן, אשר עמד באמצע האולם, היו מנחים בסדר יפה כל הספרים, העיונים והמאמרים, אשר השתתף בהם מריבוש בפרי עטו, וממזל להם ספר המלים הגדול "ערוך השלם", מלכך בכריכה יפה ונהדרה, אשר שלחו לו מכבריו ומזקירי כשרונו למנחה לחג חצי יובל. בשעה התשיעית בערב הופיע חתן הערב באולם והחגיגה החלה. מר נישול פתח את

החגיגה באום קצר, והסופרים החכמים מר יהושע שטיינברג ומר יעבץ דברו בשבחיו של הסופר החשוב הזה, ויברכוהו, כי יוסיף לעבד בפטרותו. לאחרונה דבר עברית המורה העברי מר נומיק ויבאר לפני הקרואים את ערבו של הסופר העברי דו"ר שמלבר שרוא סופר עברי רוא גם מורה עברי המקדש את כל כחותיו להורות את שפתנו ולשימה בפיות בנינו הקטנים. בהמשך דבריו ברכ את חתן הערב ואת אביו שהיה באותו מעמד, כי יוכה לראות בעינו את חגיגת היובל השלם של בנו הסופר.

אחרי הנאמים החל המשתה והנאספים היטיבו את לבם ביון ארץ ישראל וברנע נהפכה החגיגה ותהי קלה עברית. צלצול הרבדור העברי נשמע מכל עברים ובכחות עבריות נשמעו וכוחות הירמו לכבוד הסופר העברי, לכבוד שפתנו העברית ולכבוד ארצנו הקדושה. לסוף דבר חתן החגיגה על אדות השפה העברית השבת לתחיה ויורה להנאספים על הכביר שעשו לו.

בשעה השניה בלילה בלחה החגיגה. בית מחסה ליתומים. — הכרת יורה לעניי ישראל ביקטרינופולב נכונה לפר בקרוב בעיר יהיה בית מחסה ליתומים ולילדים עניים העוברים מהורים.

נער "מגיד". — מעיר גברניסק מודיעים, כי בא שמה נער כבן שנים עשרה שנה ודוא עולה על הבמה בבתי התפלה שבעיר ודורש ומוכית את העם; ובתי התפלה מלאים המון אנשים מפה לפה הבאים לראות ולשמע את הפלא הזה. הדרשן הקטן לבוש טלית ועל ראשו כפה (נרמולקה) קטנה בשעת הדרשה. גם בכל הליכותיו ותנועותיו הוא כמניד רגל ומנסה גם הלצות וקדיחות שגורות על לשונו, באחד המנידים הרגילים. חבל על נער כזה, שבודאי פעל בשרון הוא, שמבלה את עתו וכשרונותיו בדרשות האחרות שלמד על פה מפי איזה מגיד במחזור בעירות.

לקוי חמה. — ביום הששי, 18 אקטבר, היה לקוי חמה לא שלם, שהיה נראה בכל רוסיה הארפית והאסיית מלבד במורח סביר בפטרברג. החל הלוקי בסוף השעה השמינית בבקר, לאמר, ומן קצר אחרי זריחת השמש, וננמר בעשר שעות ועשרה דקים (מינושים). גדל הלוקי היה שתי חמישיות מן השמש הנראה. סבת הלוקי הוא הלבנה העוברת בקו ישר בין הארץ והשמש.

בחלקי סביר הדרומית והדרומית-מערבית וגדל הלוקי יותר מבשאר המקומות וגיע לשלש חמישיות מן השמש. ברוסיה הארפית היה הלוקי מעשירות אחת עד חמש עשיריות.

בספרד, איטליה ובחלק גדול של צרפת ואנגליה לא נראה הלוקי כלל.

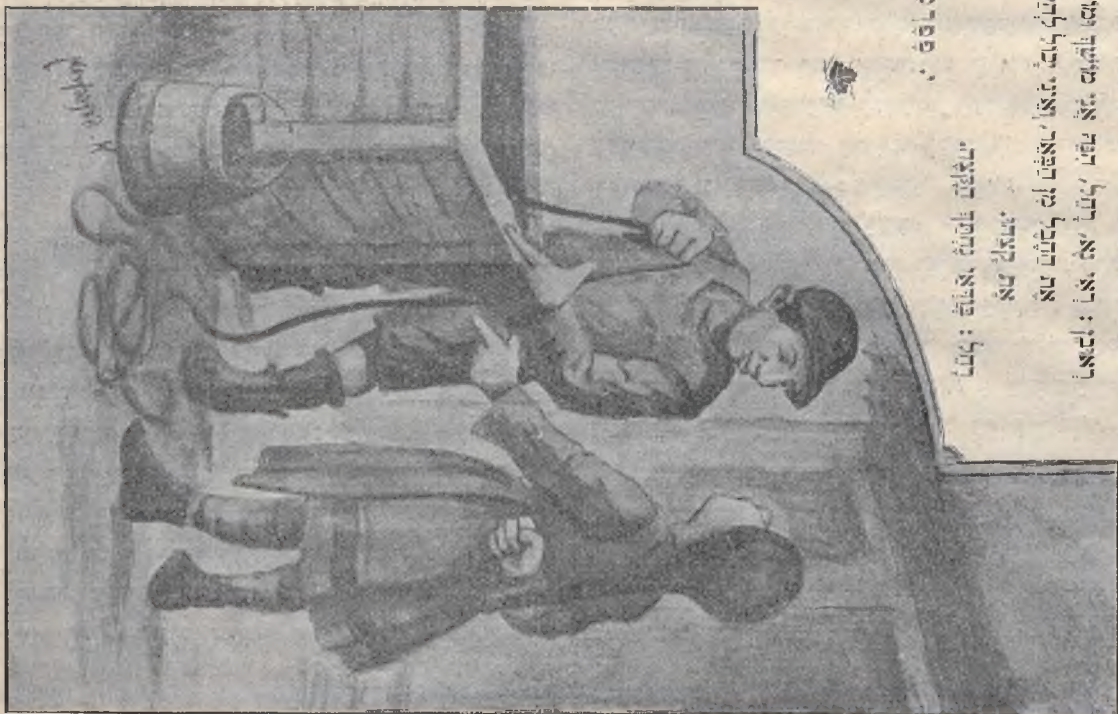
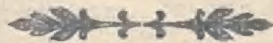

יושבו ארץ־ברנו (ממלכה כושית בסודן, אפריקה) נוהגים לעשות חדשים אחרים אחר הקבורה סעדה גדולה לכל קרובי המת ורעיו ומקרינו ואז הם עוזבים מלחמת תרנגולים, אשר מאבק משלישה עד ארבעה ימים, וכארבעת אלפים תרנגולים נופלים חללים במלחמה זו.

בני השבט הדייקי, יושבי האי ברנאו אשר בים ההודי, היו נוהגים עד העת האחרונה לעשות חג שבועת ימים לכבוד המת ובעת החג הזה היו מקריבים קרבנות אדם לנישמת המת; ואם לא נמצאו להם נפשות אדם הקריבו ראמים, לקרבנות אדם קני בישוק, עבדים וילבישום את בגדי המת ואחר כן ענום עד צאת נפישם, והעשירים היו שולחים את נפשות עבדיהם לפניהם לתור להם מנוחה בישמים. בני שבט הסיקנגו אשר באי ברנו שורפים את גויות מתיהם, או הם חוגגים שבועת ימים, ויש שהם שורפים גויות אהודות יחד אם יש להם מתים אחרים ביום אחד, ובשעה שמשלימים את הגויות לתוך האש מביים הפמרים (הפגנים) בך אל בך וצונעקים ובוכים ומיללים. בעבר שבועת ימי חג השרפה מקימים בפני קרובי המת פסל גדול ולוקדו ומקריבים קרבנות, ועל כל הנצבים ישם בעת הקמת הפסל וורקים מדם הקרבנות ושהם מקריבים.

שָׂרָב גְּדוֹל. — בימי תקוין שורר באוסטרליה שָׂרָב נורא זה עושר ישנים. במשך הזמן הזה נפלו ישם פגרים מתים קעשירים מליון קבשים. בקוין שעבר גדל החם עוד יותר, כל הישרדות והפרים הנרחבים ושהיו מספיקים תמיד הציר לבחמה, הרבו ובישו מאד, הנדרות והמעניות הרבו גם המה. עבודת האדמה, שהיא העסק הראשי של יושבי אוסטרליה, נמצאה עתה במצב רע מאד. בכל ערי אוסטרליה הרבי לשחט את הקבשים לאכל את בשרם בשרם יפלו פגרים מתים, כי אין מרעה.

מנהגי הקבורה אצל השבטים הפראים. — הקבורה אצל אחרים משבטי המללים היושבים באי הים ההודי, נעשה תמיד ברב פאר ובשואון ותהילה רבה. הם מאמינים, כי על ידי השואון וההמולה תתעורר הנשמה המתעלפת במות הגוף לחיים; ולמען אשר יהיה בה פת לעלות הנשמה, הם מניחים מסביב לגוף המת מאכלים רבים ושונים ומעמידים למראשותו יין תמרים הרבה. בעבר ישעות מספר עושים קרובי המת סעדה גדולה ואוכלים את כל המאכלים ושותים את כל יין התמרים אשר הבינו בעד הנשמה. ויש שבטים בקרב המללים שמפזרים סביב קבר המת פרחים ומטבעות במשך ארבעים יום.

הערה נכונה

הערה נכונה

הערה נכונה

הערה נכונה

הערה נכונה

הערה נכונה

מערכת נכבדה!

הננו שולחים עשרים אנורות לתלמידים העניים אשר ביפו
בכרבי את אחותי הילודה, שמה חנה. ר' יתן חנה בעיני כל רואיה
ויגדלנה לחיים טובים ונעימים ותהיה לי לאחות טובה.
יוסף קילצבסקי
אישישקי.

לחברי הקטנים המדברים עברית!

זה חרשים אחדים אשר החלתי לדבר עברית. מורי שואל
אותי בעברית ואנכי עונה לו בעברית, או אני שואל אותו בעברית
והוא עונה לי בעברית. יש אשר ידבר אתי המורה שיחות ארכות
לא מענין הלמוד, רק על השמש הזורחת, על הנשם הזורר מן
העננים ועל העצים אשר ננר חלון חדר, ואני אוהב מאד לשמע
את דברי מורי ולשאל אותו שאלות רבות. ובתוך כך אני מדבר
עברית שעה אחת בכל יום.

אבל אני חפץ לדבר יותר משעה!

כאשר יבא איש אל ביתנו והוא שומע אותי מדבר עברית,
הוא מביט בפני וצחק ושמח, שפה חדשה הוא שומע. ואני כאשר
אחפץ לבקש מאמי אנורה ואניני חפץ שתדענה מזה אחותי מרים
ונעמי, אני מדבר אל אמי עברית והיא מבינה אותי, ואני מקבל את
האנורה ולוענן לאחותי, שאין יודעות עברית.

אני מבקש בכל העיר עוד נערים קטנים המדברים עברית
ואולי עוד אמצא איתם. שמעתי כי יפתחו פה לימי בקרוב חדר טוב
ובי ידברו התלמידים עברית, מה אחפץ מאד שיהיה החדר הזה
באמת! הלא אז יהיו לי חברים רבים לשחק עמם בעברית!

אבל ער אשר יהיה החדר אני מבקש מכם חברי הקטנים
היושבים בארץ ישראל, בורשה, ברינה ובצרקסה ומדברים עברית,
לעשות דבר קטן אחד, לעשות בינינו תלפון, נמתח חושים מארץ
ישראל ומורשה ומרינה ומצרקסה לעיר, לילנה... והיה בבקר בבקר,
בצהרים בצהרים ובערב בערב נגש אל תלפוננו ונדבר, עברית
נדבר!

אני בכל יום בבקר אדבר מקודם עם הילדים בארץ ישראל,
כי הם נעימים מאד ואני אוהב אותם בכל נפשי, אחרי כן אדבר
עם הילדים ברינה (שם יש לי בן-דוד), אחרי כן אדבר עם ילדי
ורשה וצרקסה ועוד.

הבה, נגש אל העבודה, חברים טובים!

וילנה. עמינדב ברנשטיין.

המ"ל: הוצאת "תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן-אביגדור ו.ש. ל. גרדון.

כתבת העולם הקטן:

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШИЯ“, ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIA“, Warschau.

לחברי הקטנים קוראי "עולם קטן"!

בן אחת עשרה שנה הנני. זה שש שנים לומד את
השפה העברית בתחלה בחדר, ועתה זה השנה הרביעית מפי-
מורה פרטי בבית, והנני קורא את העולם קטן. זה השנה השניה.
את הלמודים הכללים אני לומד באחת הגמנויות אשר בעיר מגורי
במחלקה השניה, והנה בראשית הקיץ זה, קרני מקרה אשר אחשב
לשוב לספרו לפניכם, חברי הקטנים, ואקיה כי הדבר הזה ישמח
את לבכם: בבקר אחד כאשר נחפזתי ללכת להגמנויות, לקחתי
עמי שעות בין ספרי את הנלין 25-26 של העתון "עולם קטן" ויהי
בעת החפשי, בין שעור לשעור, החלתי לעץ בנלין. עולם קטן.
חברי היהודים (י"ב במספר) וגם רבים מהתלמידים הנוצרים בראותם
את הנלין, סבינו גם סבבנו, ויחלו להתכונן אל הציונים אשר שם,
ובראותם את התמונה אליעזר החשמונאי שאלוני מה זאת ובקשוני
לבאר להם פשר התמונה הזאת. אנכי בארתי להם הכל, בין כה
וכה עברו דעי החפשי, ופתאם נפתחה הדלת והמורה הרוסי בא.
בראותו כי כל התלמידים עומדים סביבי ומביטים בנלין, שאלני מה
הוא הנלין. אשר אנכי מחזיק בירי? אנכי עניתי, כי זה הוא עתון
עברי לילדים. הוא לקח את הנלין ויתבונן בו וימצא חן בעיניו ויאמר
כי לא האמין כי גם לעברים ישנם עתונים כאלה, ומה גם לילדים.
הוא שאלני לתרנם לו בשפת רוסיא איזה דבר ואנכי תרנמתי לו
את הספור הנמול "משיחות ישמעאל" אשר בנלין הזה, וימצא חן
בעיניו, וישאל את יתר התלמידים העברים האם יודעים גם הם
עברית, אך הם החשו כלם ולא ענו מאומה. כי רקם אינם יודעים
עברית ואלה היודעים עברית יודעים רק לקרא מלים, אך לא לתרנם.
המורה לען להם ויוכיחם על אשר אינם לומדים ואינם יודעים שפת
עמם, ובלבי חשכתי: האח! מה טוב לי ולכל חברי, אשר שמו
לבם ללמודים העברים ולתורת שפתם — שפת עמם.
בנימין אינגלס קי, קיוב.

לחברי וחברות קוראי העולם קטן!

אשאלהנא מכם שאלה אחת. היא: איך נמצא מקרא בתנ"ך
שבסופו רציפות חמש מלות זו אחר זו, אשר הוראה אחת ושרש
אחד להנה?

ברגשי כבוד

רוזה רוחוביטש.

לקוראי העולם קטן!

מרת חנה הר"והב מוילנה שאלה איה נמצא בתורה חמשת-מלים
רצופות אשר תחילנה באות א', ומקרא מלא הוא בשירת משה: אמר
אויב ארדף אשין אחלק (שלל), אבל יגידו נא הקוראים והקוראות
הקטנים איה נמצא בתורה חמש מלים רצופות וכלן בנות שתי
אותיות ובנות הברה אחת? — וכן חן לחנה הר"והב בעד שאלתה
זמי יתן והוסיפו לשאל שאלות כאלה ולקחי הקוראים לעתים יותר
קרוכות את התנ"ך בידם.

ברגשי כבוד ויקר

אסתר דון-יחי.

הוצאת "תושיה".

לוח עולם קטן

לוח ספרותי ושמושי לבני
הנעורים לשנת תרס"ג
עם תמונות וציורים.

מחירו 75 קאפ, לחותמי ה"עולם
קטן" רק 50 ק. פארטא 10 ק.
מכ"הדר 25 ק נוספים בעד הכריכה.
Knizozdarm.
„Ty i ja“, Warszawa.
Verlag: בחו"ל:
„Tuschijah“, Warschau.
בע"פ: נובולופקי 7. מעון 9

חדש! חדש
גמרא למתחילים

ספר שלא היה בעולם דוגמתו
מחזיק ששים וששה פרקי הלכה
וחמשה עשר פרקי אגדה למסר
ור"א מאת הר"ר יעקב גאלרמאן.
בפרקי הלכה מובאים כל דברי
הש"ס ומקצעות עניניה השונים
מן הקל אל הכבד. הפרקים
הראשונים מנוקדים. הס' גמרא
למתחילים פרוורור הוא לתלמוד
בבלי והנער אשר יתקן עצמו
בפרוורור יכנס בעצמו למרקלין
הגמרא בלי עזרת מורה.
ר"ר אברהם ליכטענשטיין,
מחזיק בימים בפניס.
מחיר הס' הג' 75 ק' עם המשלוח.
לבתי הת"ת הנחה הגונה.

הוצאת "תושיה".

מלון של כים

נגמר כל ויצא מביהר"ם
מעברית לרוסית ואשכנזית
(באותיות עבריות)

מאת י. גרובסקי * * * * *
* * * בחשתתפות י. קלוזנר.

המלון השמושי הזה, המכיל
את כל אוצרות לשוננו בכל
הדורות, הוא מלון שלם, שלא
יחסר כל בו בשביל השמוש;
הלשון הביבלית והלשון
התלמודית, לשון המדרשים
ולשון חכמי ספרד, שפת
האחרונים ושפת הספרות
החדשה שלנו — כל אלה
נקבצו ובאו במלון הזה. גם באו
בו המלים הלועזיות הנחוצות
המקובלות בכל השפות האירופיות.

מחירו 2,35 רובל, מכורך 2,50
רובל, מכורך הדר 2,60 רובל
פארטא 20 קאפ.

Knizozdarmel'stvo
„Ty i ja“, Warszawa.
Verlag: בחו"ל:
„Tuschijah“, Warschau.
בע"פ: נובולופקי 7. מעון 9.

Zakład freblowski izraelski

(יודישע פֿרעבעל-אנשטאלט)
CELINY WITKOWSKIEJ
3 Leszno, 31. (2-20)

אלבום

ציורים מכתבי הקדש.

באלבום הנחמד הזה,
שאין דוגמתו בספרותנו, נמצאים
חמשים ציורים נהדרים מתורה,
נביאים, כתובים וכתובים
אחרונים, בסדר דברי הימים לבני
ישראל. כל ציור וציור מכאן
מתחתיו במקורו בתנ"ך. — המקורים
נמצאים מתורגמים לשפות רוסית
או פולנית או אשכנזית לחפץ
הקונה. — האלבום הזה ראוי לתתו
בתור תשורה לנערי ישראל לגדולים
ולקטנים, וגם כעזר בלמוד התנ"ך.
מחירו 85 קאפ, עם המשלוח.
בכריכה יפה 1 רובל, בכריכה
מהדרה בתכלית היופי 1.20 רובל.
למורים, למו"ס ולסוכנים
הנחה הגונה !!!

(2-2) המו"ל: 4

Книжный магазинъ
А. Цукермана,
Варшава, Належки 7.

מחברות חדשות
ומובחרות
לבתי הספר

מבית החרשת של:
А. М. Пружанский
Варшава,
Граничная 13.
להשיג בכל בתי המסחר לצרכי
(2-4) הכתיבה. 2

בית הספר לתורת
הכתיבה העברית

מאת מ. קרינסקי.
גרפס מחדש, מהדורה שלישית
בהוספת תקונים ושנויים רבים.
ולמען תהיינה חוברות בית הספר
לתורת הכתיבה דבר השווה לכל
נפש, הוולו — ומחירן עתה רק
7 קאפ לכל חוברת. בעד החמש
חוברות ביחד 35 קאפ.
למו"ס, למורים ולבתי התלמוד
תורה הנחה הגונה.

האדריסה:
Knizozdarmel'stvo
„Ty i ja“, Warszawa.
Verlag: בחו"ל:
„Tuschijah“, Warschau.

בית ספר עירוני בעל שש מחלקות (קלאססען)

נוסד בשנת תרמ"ח של י. מיזלר
נוסד בשנת תרמ"ח

בורשה, רחוב סט' יורסקי Nr. 22

ואלה תלמודים הנהוגים בו:

תורת הרה, לשון רוסית, פולנית, עברית, אשכנזית, צרפתית, חשבון, אלגברה, גיאומטריה, דסמוריה,
גיאוגרפיה, תולדות הטבע, פיזיקה, בוכהאלטריה, שרמושי הגיאומטריה, חכמת הצורה, חכמת
הכתב, גימנסטיקה ותורת הזמרה.

תלמידי המחלקה השישית עומדים לבחינה אחרונה. בידיעת חקי תלמודים הנהוגים בבה"ס העירוניים אשר להמשלה יחד עם
התלמודים הגומרים למוריהם במחלקה הג'ל שמה, ומקבלים תעודת סמיכותם, הנותנת להם הזכות הרשומות בסעיפי 38, 34,
שהחלו ע"פ פקודות הרוממות ביום 28 אפריל שנת 1887 לבתי הספר העירוניים אשר בגליל תלמודים הווארשאי. בנוגע
לעבודת הצבא נהנים הם מהזכות הנתונה לבה"ס ממין הזה ע"פ הערה 2 לסעיף 56 בספר חקי המדינה.
קבלת תלמודים לביה"ס הזה נהוגה בחדש אוגוסט, שהוא ראש שנת תלמודים, כמישפט, אך כשיש מקומות פנויים וכלו
להתקבל גם במשך כל השנה.

ילידי הערים האחרות, הבאים הנה ללמוד בביה"ס הג'ל, יכולים למצוא להם דירה עם מזון גופני ורוחני בבית מחזיק ביה"ס
בעצמו או במקום אחר ע"פ הוראתו ועצתו.